

Opinnäytetyö (AMK)
Sosiaalialan koulutusohjelma
Lapsi-, nuoriso- ja perhetyö
2011

Eeva Vuorio

”KUHA VAA SAIS TÖITÄ!”

– asiakasryhmän näkökulma NUOTTI-hankkeen ohjauksen ja neuvonnan pilotteihin

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Eeva Vuorio

”KUHA VAA SAIS TÖITÄ!” – ASIAKASRYHMÄN NÄKÖKULMA NUOTTI-HANKKEEN OHJAUKSEN JA NEUVONNAN PILOTTEIHIN

Nuorten työttömyys on yhteiskunnassamme ajankohtainen huolen aihe. Varsinais-Suomen työllisyyskatsauksessa elokuussa 2011 oli alle 25-vuotiaita nuoria ollut yli vuoden työttöminä 5300, mikä merkitsee 7 % kasvua vuodessa. Nuoret tarvitsevat ohjausta ja neuvontaa työllistymisensä tukemiseen. Tutkimus tehtiin NUOTTI-hankkeelle, joka on nuorten työllistymistä tukevien palvelujen kehittämishanke Salon seudulla.

Tutkimus kohdistui hankkeen ohjauksen ja neuvonnan pilotteihin. Näitä pilotteja tarkasteltiin asiakasryhmän näkökulmasta. Tutkimus selvitti nuorten mielipiteitä sekä keräsi heidän kehittämisehdotuksiaan NUOTTI-hankkeen ohjaukseen ja neuvontaan. Lisäksi kerättiin tietoja siitä, mikä nuorten omasta mielestä oli ollut suurin este työllistymiseen ja olivatko he saaneet konkreettista apua omaan työllistymiseensä hankkeen pilottien kautta.

Tutkimus tehtiin monistrategisesti, siinä yhdistettiin kvantitatiivinen sähköinen kysely ja kvalitatiivinen teemahaastattelu. Tutkimus oli kuvaileva ja se oli suunnattu hankkeen ohjauksen ja neuvonnan pilottien kehittämiseen.

Tutkimustulosten perusteella nuoret kokivat suurimmiksi esteiksi työllistymiseensä työkokemuksen puutteen sekä sopivien avointen työpaikkojen vähäisyyden. Hankkeen ohjauksen ja neuvonnan pilotit olivat lisänneet nuorten motivaatiota ja uskoa omaan työllistymiseen. Myös ohjaukseen menemisen helppous sekä se, että ohjaajat olivat osanneet auttaa nuoria ongelmissaan, koettiin konkreettiseksi avuksi. Kehittämisehdotuksia nuoret eivät osanneet nimetä, koska tyytyväisyys ohjaukseen ja neuvontaan oli ilmeinen. Johtopäätöksenä voitiin todeta, että NUOTTI-hankkeen ohjauksen ja neuvonnan pilotit olivat tuottaneet hankkeen nuorille paljon positiivisia kokemuksia ja voimavarojen kasvua oman elämänsä suunnan määrittelyyn ja rakentamiseen.

ASIASANAT:

Työttömyys, nuorisotyöttömyys, syrjäytyminen, sosiaalipedagogiikka, palveluohjaus

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Degree Programme of Social Services | Child-, youth- and family work

November 2011 | 66 + 6

Eeva Timonen-Kallio, Kari Salonen

Eeva Vuorio

"IF I ONLY GET A JOB!" – GUIDANCE AND COUNSELING RELATED TO THE NUOTTI-PROJECT

Unemployment among young people is a topical concern in our society. Employment statistics of Finland Proper in October 2011 shows, that there was over 5300 young people under age of 25, who has been out of work over a year. That means more than seven per cent increase in a year. Young people needs guidance and consultation to support their intention on finding a job. The research was made for the NUOTTI –project, which is a pilot project to support young people on finding a job in the Salo area.

The research examined guidance and counseling, which are related to the NUOTTI-project. The research explored the views of young people and collected their development proposals. The research also tried to examine what is the biggest barrier to employment for young people and and whether they had been helped by their own employability through the NUOTTI-project.

In this research quantitative online survey and qualitative interview were combined. The research was descriptive and its purpose was to develop guidance and counseling in the NUOTTI-project.

The results show that young people think that the greatest barriers to their employment are the lack of work experience and the paucity of suitable jobs. Guidance and counseling of the NUOTTI-project had improved the motivation of young people and also increased believe in their own employment.

Young people think that guidance had been easy to go and the instructors were able to help with their problems. They were not able to tell the almost any development proposals, which proves that they were apparently satisfied with the guidance and counseling.

In conclusion, it was found that the project had given young people a lot of positive experiences and increased resources in defining the direction of their own lives.

KEYWORDS:

Unemployment, youth unemployment, social exclusion, social pedagogy, a service control

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 NUOTTI – NUORTEN TYÖLLISTYMISTÄ TUKEVIEN PALVELUJEN KEHITTÄMISHANKE	9
3 TYÖTTÖMYYS JA SYRJÄYTYMINEN	11
3.1 Työttömyys	11
3.2 Syrjäytyminen	13
4 SOSIAALIPEDAGOGIIKKA OHJAUKSEN VIITEKEHYKSENÄ	18
4.1 Nuoren yhteiskunnallinen toimintakyky	18
4.2 Sosiaalipedagogiikka ohjaajan työotteessa	19
5 OHJAUS JA NEUVONTA NUOTTI-HANKKEESSA	21
5.1 Projektiohjaaja	21
5.2 Palveluohjaus	21
5.3 NUOTTI-hankkeen nuorten palveluohjaus ja neuvonta käytännössä	23
6 TUTKIMUKSEN TARKOITUS	28
7 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	30
7.1 Tutkimusmenetelmät	30
7.2 Tutkimusaineiston analyysi ja dokumentointi	34
7.3 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	37
7.4 Arviointia tutkimuksen toteuttamisesta	39
8 TUTKIMUKSEN TULOKSET	41
8.1 Kyselytutkimuksen tulokset	41
8.2 Haastattelun tulokset	48
8.3 Johtopäätökset	50
9 POHDINTA JA KEHITTÄMISEHDOTUKSET	58
LÄHTEET	61

LIITTEET

- Liite 1. Tutkimuslupahakemus
- Liite 2. Kirje tutkimuksen kohderyhmälle
- Liite 3. Kyselylomake
- Liite 4. Haastattelukysymykset

KUVIOT

Kuvio 1. Syrjäytymisen yhteiskunnalliset yhteydet	17
Kuvio 2. Vastaajien ikäjakauma (ikä; henkilömäärä).	41
Kuvio 3. Kesken jääneet opinnot (oppilaitos; keskeyttäneiden lukumäärä).	42
Kuvio 4. Työkokemuksen puute haittaa työnsaantia.	43
Kuvio 5. Henkilökohtaista ohjausta on tarjottu riittävästi.	44
Kuvio 6. NUOTTI-hankkeen ohjaajat osaavat auttaa minua ongelmissani.	46
Kuvio 7. Osallistun tällä hetkellä (muu: äitiysloma, kesätyö)	47

TAULUKOT

Taulukko 1. Työttömyyden rakennetietoja Varsinais-Suomen seutukunnissa, elokuu 2011. Työttömät alle 25-vuotiaat (Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskus 2011).	10
--	----

1 JOHDANTO

Nuorten työttömyys on yhteiskunnassamme ajankohtainen huolen aihe. Vaikka tilastot osoittavat, että nuorten työttömyys on vähentynyt Varsinais-Suomessa, on pitkäaikaistyöttömyys kuitenkin lisääntynyt. Varsinais-Suomen työllisyyskatsauksessa elokuussa 2011 oli alle 25-vuotiaita nuoria ollut yli vuoden työttöminä 5300, mikä merkitsee 7 % kasvua vuodessa. (Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskus 2011.) Joukossa on siis nuoria, jotka tarvitsevat erityistä ohjausta ja neuvontaa työllistymisen tueksi. Salon seudun työttömistä nuorista noin puolelta puuttuu ammattitutkinto. Työttömien nuorten joukossa on myös paljon sellaisia nuoria, jotka ovat 2. asteen tutkinnon tai ammattikorkeakoulun suorittaneita (Eura 2007).

Työttömyys ja koulutuksen puute johtavat helposti syrjäytymiseen. Jokaisen syrjäytyneen nuoren on laskettu maksavan yhteiskunnalle 1,2 miljoonaa euroa. Työikäisen väestön määrän väheneminen aiheuttaa paineita työelämän valmiuksien lisäämiseen nuorille. Nuorten toivottomuus, näköalattomuus ja syrjäytyminen vaikuttavat elämäntietoon ja sen vaikutusta on mahdotonta laskea rahassa. (Taloussanomat 2011.)

Tässä tutkimuksessa syrjäytymistä käsitellään juuri työstä ja/tai koulutuksesta ulkopuolelle jäämisen näkökulmasta. Syrjäytymiseen vaikuttavia tekijöitä on paljon. On tärkeää muistaa, että monilla nuorilla on esimerkiksi ongelmia koulussa, päihteiden käytössä, kaverisuhteissa, kotiloissa, mutta silti he eivät ole syrjäytyneet. Nuoruus itsessään on haastavaa aikaa ja yhteiskunnan vaatimukset nuorilleovat kovat. Työelämävalmiudet pitäisi olla kunnossa, vaikka nuori ei välttämättä vielä tiedä mitä elämältään haluaa. Nuorten yhteiskunnalliseen toimintakykyyn kohdistuvien vaatimusten nähdään myös lisääntyneen viime vuosikymmenien aikana.

Epävakaa työmarkkinatilanne ajaa monet nuoret vuorottelemaan koulutuksen, työn, työvoimapolitiittisten toimien ja työttömyyden välillä. Koulutuksesta työelämään siirtymisen vaikeuduttua on nuorille myös kehitetty vaihtoehtoisia keinoja kiinnittyä koulutus- ja työmarkkinoille. Tällaisia vaihtoehtoja ovat

esimerkiksi työpajatoiminta sekä erilaiset projektit ja hankkeet. (Pietikäinen 2007, 5.)

Nuoret ovat usein pakkotilanteessa, jossa täytyy hakea koulutukseen tai työhön, vaikkei mikään oikein kiinnostaisikaan. Pakkona käytetään taloudellisia sanktioita 25 vuoden ikään saakka. Tällaisia ovat esimerkiksi toimeentulotuen karenssit. Tällainen aktivointi on tärkeää, mutta saattaa olla hyvinkin ahdistavaa tai vastustusta herättävää. (Backman 2010, 73.)

Voidaan sanoa, että suomalainen hyvinvointi perustuu hyvin pitkälti ajatukseen, että kaikki ihmiset integroituvat tai ainakin integroidaan samaan kulttuuriseen arvojärjestelmään. Esimerkkinä tästä työmarkkinatukilainsäädännön muutokset, jotka asettavat alle 25-vuotiaiden työttömien ja kouluttamattomien nuorten työmarkkinatuen saamisen edellytyksiksi koulutukseen hakeutumisen tai erilaisiin työvoimapolitiittisiin toimenpiteisiin osallistumisen. Yksilöiden uskotaan siis kiinnittyvän yhteiskuntaan ja nivoutuvan yhteiskunnaksi tiettyjen sosiaalisten siteiden kautta. (Sorvoja 2009, 19.)

Opinnäytetyöni aihe varmistui maaliskuussa 2011. NUOTTI-hankkeen vastuuhenkilöt esittivät toiveen tutkimuksesta, joka kohdistuu hankkeen ohjauksen ja neuvonnan pilotteihin. Hankkeen kohderyhmänä ovat Salon seudulla asuvat työttömät tai työttömyysuhan alla olevat 17–30-vuotiaat nuoret. Tutkin NUOTTI-hankkeessa mukana olevien nuorten kokemuksia hankkeen ohjauksen ja neuvonnan piloteista. Aikaisempaa tutkimusta tästä aiheesta ei ole ja tarkoitus on kerätä aineistoa NUOTTI-hankkeen ohjauskäytäntöjen kehittämistä varten. Opinnäytetyöni on tutkimuksellinen ja sitä käytetään osana hankkeen kehittämistoimintaa. Tutkimukseen osallistuvia nuoria on 33.

NUOTTI-hankkeen toteuttajaorganisaationa toimii Salon seudun koulutuskuntayhtymä / Salon seudun aikuisopisto. Varsinais-Suomen kunnista mukana ovat Salo ja Somero.

Tutkimuksen toteutan kvantitatiivisella kyselylomakkeella sekä kvalitatiivisella teemahaastattelulla, käytän siis menetelmiä peräkkäin. Teen sähköisen kyselylomakkeen, jonka perusteella saatan löytää mielenkiintoisia ohjaukseen

liittyviä kehittämisideoita, joita voin tutkia tarkemmin haastattelun avulla. Kyselylomake toteutetaan kesäkuun 2011 aikana ja haastattelut syyskuussa 2011.

Kyselylomakkeen ja haastattelun keinoin pyrin selvittämään nuorten mielipiteitä NUOTTI-hankkeen ohjauksen ja neuvonnan pilottien mahdollisesta avusta työllistymiseen sekä heidän omia mielipiteitään oman työllistymisen ongelmiin. Tarkastelen nuoriin kohdistuvaa ohjausta ja neuvontaa sosiaalipedagogisesta viitekehyksestä. Nuorten yhteiskunnallinen toimintakyky ja yhteiskuntaan kiinnittyminen edellyttävät yhteiskunnallisen identiteetin ja subjektiuden kehittymistä. Nuorten elämänhallinta ja yhteiskunnallinen osallisuus suhteessa työllistymiseen ovat tutkimukseni tärkeitä näkökulmia.

Nuorilta kysytään vinkkejä hankkeen palveluohjauksen kehittämiseen. Tutkimuksessani en mittaa syrjäytymisen määrää tai laatua, mutta se saattaa nousta esiin nuorten tulkinnoissa omasta tilanteestaan. Nuorten työllistymistä tukevien toimenpiteiden tarvetta kuvataan raportissa: Koulutuksesta syrjäytymisen ehkäisy Varsinais-Suomessa, Osa 2: yhteenveto ja suositukset (Ahola ym. 2009). NUOTTI-hankkeessa hyödynnetään tämän raportin suosituksia ja käytän raporttia myös opinnäytetyöni tietolähteenä kuvaillessani NUOTTI-hankkeen ohjauksen ja neuvonnan pilotteja asiakasryhmän eli nuorten näkökulmasta.

2 NUOTTI – NUORTEN TYÖLLISTYMISTÄ TUKEVIEN PALVELUJEN KEHITTÄMISHANKE

Nuorten työllisyystilanne on vaikeutunut valtakunnallisesti ja ilmiö koskee myös Salon seutua. Pitkäaikaistyöttömyys on lisääntynyt (katso taulukko 1). Töitä vailla ovat mm. ne nuoret, jotka hyvän työllisyystilanteen aikana joko siirtyivät suoraan peruskoulusta työelämäänsä tai keskeyttivät alkaneen koulutuksen työllistymisen johdosta. Osa nuorista keskeytti koulutuksen muusta syystä. Salon seudun työttömistä nuorista noin puolelta puuttuu ammattitutkinto. Työttömien nuorten joukossa on myös paljon sellaisia nuoria, jotka ovat 2. asteen tutkinnon tai ammattikorkeakoulun suorittaneita. (Eura 2007.)

Nuoria työssään kohtaavien keskuudessa on herännyt tarve kehittää ja vahvistaa nuorten työelämävalmiuksia ja osaamista sekä lisätä resursseja toimintaan. Myös nuorten osaamista ja työllistymistä tukevien toimijoiden välistä yhteistyötä, tiedon kulkua ja katkeamatonta palveluprosessia on seudulla syytä kehittää. Tämän kehittämistyön koordinoimiseksi on Salon seudulla käynnistynyt nuorten työllistymistä tukevien palvelujen kehittämishanke nimeltään NUOTTI, jonka kohderyhmänä ovat Salon seudulla asuvat työttömät tai työttömyysuhan alla olevat 17–30-vuotiaat nuoret. (Eura 2007.)

Hankkeen yhteistyökumppaneita ovat nuorten työllistymisen parissa työskentelevät sekä kaupungin nuoriso- ja sosiaalityö. Lisäksi oppilaitosten ohjaustyötä tekevät henkilöt ja työelämän organisaatiot ovat tärkeitä yhteistyökumppaneita. Suunnittelussa ovat olleet mukana Salon seudun aikuisopisto, Turun ammattikorkeakoulun Salon toimipisteen edustajat, Salon kaupungin edustajat eri toimialoilta, Salon työ- ja elinkeinotoimiston henkilökunta sekä Salon seudun ammattiopiston edustajat. (Salon seudun aikuisopisto 2011.)

Hankkeella haetaan ratkaisuja nuorten työllistymistä tukevien palvelujen kehittämiseen ja jo olemassa olevien hyvien käytäntöjen jalkauttamiseen ja soveltamiseen Salon toimintaympäristöön sopiviksi. Hankkeessa on koottu

palvelukartta (<http://www.nuotti.info/>), jossa kuvataan monipuolisesti nuorten työllistämisessä ja syrjäytymisen ehkäisyssä työskentelevien tuki- ja ohjaustoimenpiteet.

Yhteistyökuvioiden suunnittelu ja rakentaminen uudelleen, työelämän ja oppilaitosten sekä muiden toimijoiden kesken, kuuluu NUOTTI-hankkeessa toimivien tehtäviin. Työelämäyhteyksiä mietitään yhdessä esim. Yrityssalo Oy:n kanssa. Työskentely on koordinoitua, suunnitelmallista ja elinkeinoelämää hyödyttävää.

NUOTTI-hankkeessa toteutetaan ohjauksen ja neuvonnan pilotteja, joihin tämä opinnäytetyö kohdentuu. Ohjaajia hankkeessa on kaksi. Hankkeessa kehitetään ja jalkautetaan tukitoimia nuorten työllistymisen tukemiseen ja osaamisen kasvattamiseen liittyen, keskeistä on yhteistyökuvioiden kirkastaminen toimijoiden kesken sekä mm. nivelvaiheen tukitoimien kehittäminen. (Salon seudun aikuisopisto 2011.)

Ohjaajat toimivat nuorten rinnalla kulkijoina, opastajina. Nuoria tuetaan ja autetaan löytämään ratkaisuja oman elämänsä rakentamiseen. Ohjaajat kartoittavat yhdessä nuorten kanssa heidän tilanteensa ja auttavat erilaisten ratkaisujen löytämiseen, jotka voivat liittyä työllistymisen tai kouluttautumisen lisäksi moninaisiin arjenhallintaan liittyviin kysymyksiin.

Taulukko 1. Työttömyyden rakennetietoja Varsinais-Suomen seutukunnissa, elokuu 2011. Työttömät alle 25-vuotiaat (Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus 2011).

							Muutos %	Muutos %
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2010 - 2011	2008 - 2011
Turku	1316	1112	1104	2045	2038	1913	-6,1	73,3
Salu	210	172	158	419	322	342	6,2	116,5
Loimaa	104	93	83	207	149	133	-10,7	60,2
Vakka-Suomi	112	93	91	188	146	108	-26,0	18,7
Turunmaa	47	37	26	65	62	50	-19,4	92,3
Varsinais-Suomi	1789	1507	1462	2924	2717	2546	-6,3	74,1

3 TYÖTTÖMYYS JA SYRJÄYTYMINEN

3.1 Työttömyys

Sivistyssanakirjan mukaan työttömyys tarkoittaa työn puuttumista ihmiseltä, vailla työmahdollisuutta olemista. (SuomiSanakirja 2011.) Työttömyyden määrittäminen ei ole yksiselitteistä ja siihen vaikuttaa olennaisesti mittaustavat. Tilastokeskus määrittelee työttömyyden kolmella eri tavalla:

Ensimmäiseksi

Tulonjakotilastossa työttömäksi luokitellaan henkilö, joka on ollut vuoden aikana vähintään kuusi kuukautta työttömänä, nämä työttömyyskuukaudet kysytään henkilöltä haastattelussa. Haastattelukuukaudet tarkistetaan ja korjataan tarvittaessa rekisteritietojen perusteella. Nämä rekisterit ovat Kelan tiedot työttömyyspäivärahoista ja niiden saantiajoista sekä verorekisterin työttömyyspäivärahat.

Toiseksi

Vuoden viimeisenä työpäivänä työttömänä olleet 15–74-vuotiaat henkilöt luetaan työttömään työvoimaan. Tieto on saatu työministeriön työnhakijarekisteristä.

Kolmanneksi

Työtön on henkilö, joka tutkimusviikolla on työtä vailla eli ei ole ollut palkkatyössä tai tehnyt työtä yrittäjänä. Hän on etsinyt työtä aktiivisesti viimeisen neljän viikon aikana palkansaajana tai yrittäjänä ja voisi aloittaa työn kahden viikon kuluessa. Myös henkilö, joka on työtä vailla ja odottaa sovitun työn alkamista kolmen kuukauden kuluessa, luetaan työttömäksi, mikäli hän voisi aloittaa työn kahden viikon kuluessa. Myös työpaikastaan toistaiseksi lomautettu, joka täyttää edellä mainitut kriteerit luetaan työttömäksi. (Tilastokeskus 2011a.) Tätä määritelmää käyttää työvoimatutkimus.

Työhallinnon tehtävänä on panna täytäntöön työttömyyteen liittyvä lainsäädäntö. Tätä tehtävää varten se ylläpitää rekisteriä työttömistä työnhakijoista. Työhallinnon määrittelemän työttömyyden tärkein kriteeri perustuu työttömyysturvan ehtoihin, joista tärkeimmät ovat työhön käytettävissä olo ja aktiivinen työnhaku. Perusehtojen täyttyessä henkilö kirjautuu hakemuksestaan työttömäksi työnhakijaksi. (Lahti 2007, 194.)

Nuorisotyöttömyys

Tilastokeskuksen mukaan nuorisotyöttömyydellä tarkoitetaan yleensä alle 20 - tai alle 24-vuotiaiden työttömyyttä. Nuorisotyöttömyys käsitteenä koskettaa myös NUOTTI-hankkeen asiakkaita, koska moni täyttää nuorisotyöttömyyden kriteerit.

Nuorisotyöttömyyden tulkinta saattaa olla vaikeaa, koska nuoret ovat työmarkkinoilla liikkuvampia kuin varttuneemmat. Työtä etsitään ja vaihdetaan ja välille saattaa mahtua useitakin lyhyitä työttömyysjaksoja. Nuorisotyöttömyyden ilmentyminen, mikäli se on seurausta nuorille ominaisesta liikehdinnästä työmarkkinoilla, ei useinkaan ole kovin negatiivinen ilmiö. Vakavaksi nuorisotyöttömyys tulee silloin, kun nuori ei pääse lainkaan työelämän alkuun. Tämä voi johtua koulutuksen puutteesta tai vähäisestä työkokemuksesta. Erityisesti korkean työttömyyden aikana on tarjolla runsaasti kokenutta työvoimaa, joka saattaa olla työnantajan kannalta helpompaa ottaa töihin. (Tilastokeskus 2011b.)

Nuoren yhteiskuntatakuu

Yhteiskuntatakuun tavoitteena on alle 25-vuotiaiden nuorten työttömyyden pitkittymisen ehkäiseminen sekä nuorten kestävien uraratkaisujen tukeminen. Yhteiskuntatakuun toimeenpano on aloitettu vuoden 2005 alussa. Yhteiskuntatakuu edellyttää, että työvoimatoimistot tekevät viimeistään kuukauden kuluessa työnhaun alkamisesta nuorelle palvelutarpeen arvioinnin ja sen jälkeen laativat nuoren kanssa yksilöidyn työnhakusuunnitelman viimeistään työttömyyden kestänyt yhtäjaksoisesti kolme kuukautta. Yhteiskuntatakuu sisältää nuorelle annettavan lupauksen siitä, että

työttömyyden kestänyt yhtäjaksoisesti kolme kuukautta hänelle tarjotaan yksilöidyssä työnhakusuunnitelmassa jokin julkisen työvoimapalveluiden vaihtoehtoista, joita ovat työnhakukoulutus, valmentava tai ammatillinen työvoimakoulutus, työkokeilu, työharjoittelu, työelämävalmennus, starttiraha tai palkkatuetty työ. Työvoimatoimistot ovat sitoutuneet järjestämään tai myötävaikuttamaan palvelun järjestämisen viimeistään kolmen kuukauden sisällä suunnitelman allekirjoittamisesta. (Pitkänen ym. 2007,1.)

Nuoren yhteiskuntatakuun tavoitteena on siis edistää nuoren koulutukseen ja työmarkkinoille sijoittumista, estää työttömyyden pitkittyminen ja estää nuoren syrjäytyminen. Niille nuorille, joilla ei ole mahdollisuutta työ- tai toimintakykyisyyden asettamien rajoitusten vuoksi osallistua julkisiin työvoimapalveluihin, pyritään työ- ja elinkeinotoimistossa huolehtimaan muiden toimijoiden kanssa siitä, että nuori saa palveluja, joista on apua myöhemmin osallistumisesta työvoimapalveluihin. Tällaisissa tapauksissa tärkeä yhteistyökumppani on kunnan sosiaali- ja terveystoimi. Nuoren kuuluessa aktivointiehdon piiriin voi kyseeseen tulla kuntouttava työtoiminta. (Työ- ja elinkeinotoimisto 2011a.)

3.2 Syrjäytyminen

Hilary Silver, Brownin yliopistosta, määrittelee syrjäytymisen sosiaalisen verkon rikkoontumiseksi. Sen seurauksena osallistuminen, hyväksyntä ja solidaarisuus vähenevät. Yhteiskunnallisella tasolla se heijastuu sosiaalisen yhteenkuuluvuuden vähentymisenä. Yksilötasolla se tarkoittaa kykenemättömyyttä osallistua tavallisiin sosiaalisiin aktiviteetteihin tai rakentaa merkityksellisiä sosiaalisia suhteita. (Silver 2006, 4411.)

Työttömyys ja koulutuksen puute johtavat helposti syrjäytymiseen. Jokaisen syrjäytyneen nuoren on laskettu maksavan yhteiskunnalle 1,2 miljoonaa euroa. Työikäisen väestön määrän väheneminen aiheuttaa paineita työelämän valmiuksien lisäämiseen nuorille. Nuorten toivottomuus, näköalattomuus ja syrjäytyminen vaikuttavat elämäntilanteeseen ja sen vaikutusta on mahdotonta laskea rahassa. (Taloussanomien 2011.)

Raportissa ”Koulutuksesta syrjäytymisen ehkäisy Varsinais-Suomessa” tarkastellaan syrjäytymistä koulukohtaisesta näkökulmasta. Koulukohtaisen tarkastelun kohteena ovat peruskoulunsa päättäneet nuoret, jotka määritellään syrjäytymisvaarassa oleviksi kolmella perusteella:

- 1) heillä on heikko koulumenestys
- 2) heillä ei ole toisen asteen tutkintoa tai koulutuspaikkaa
- 3) he ovat jääneet työelämän ulkopuolelle.

Tutkimuksessa näitä nuoria kutsutaan riskiryhmään kuuluviksi. (Ahola ym. 2009, 28–29.)

Taloussanomien artikkelissa syrjäytymisen varoitusmerkkeinä pidettiin muun muassa nuorten heikkoa koulumenestystä sekä epärealistisia hakutoiveita peruskoulun jälkeen. Maahanmuuttajataustaisilla, eri kieli- ja kulttuurioloista tulleilla, on kolme kertaa suurempi riski jäädä koulutuksen ulkopuolelle kuin suomea puhuvilla. Mielenkiintoista on sukupuolen merkitys syrjäytymiseen, samoin yksilöllistetyn oppimäärän suorittaminen eli tuettuna opiskeleminen. (Taloussanomat 2011.)

Syrjäytyminen on moniulotteinen ilmiö ja sitä on mahdotonta selittää yksiselitteisesti. Jos yhden käsitteen avulla pyritään kattamaan laaja ilmiöjoukko, menettää se vääjäämättä erottelukykynsä. Syrjäytymiskäsitteen rinnalla käytetään mm. termejä poissuljetut, marginalisoituneet, uloslyödyt ja poispudonneet. (Uhinki & Uhinki 2011, 7.)

Syrjäytyminen käsitteenä otettiin käyttöön Suomessa 1970-luvulla. Syrjäytymisellä kuvailtiin lähinnä työttömyyttä, työkyvyttömyyttä ja ennen aikaista eläkkeelle siirtymistä. Myöhemmin syrjäytymisellä on kuvattu yleisesti huono-osaisuuden kasaantumista. Useissa eurooppalaisissa keskusteluissa syrjäytyneellä tarkoitetaan ihmistä, joka on köyhä, eristäytynyt ja kyvytön käyttämään laillisia etuisuuksiaan ja oikeuksiaan. (Taskinen 2001, 4.)

Syrjäytyminen voidaan määritellä yksilöä yhteiskuntaan yhdistävien siteiden heikkoudeksi. Yhteiskunnallisen järjestelmän näkökulmasta tätä yhdistävien siteiden heikkoutta määrittää ennen muuta työstä syrjäytyminen. Työ on myös keskeinen asia yksilöiden hyvinvoinnille. Syrjäytymistä on kuitenkin tarkasteltava myös arkielämän, erityisesti perheen kautta välittyviin siteisiin. Perhe määrittää keskeisesti yksilön siteitä yhteiskuntaan. (Raunio 2006, 9–12.)

Raportissa ”Koulu, syrjäytyminen ja sosiaalinen pääoma” kirjoittaa Hannele Savioja koulutekijöistä nuorten syrjäytymistä selittämässä. Savioja viittaa kirjoituksessaan tutkijoiden Järvinen ja Jahnukainen määritelmään viidestä syrjäytymisen tasosta. Tasot ovat:

- 1) ongelmia koulussa ja/tai kotona
- 2) epäonnistuminen koulussa ja koulun keskeyttäminen
- 3) heikko työmarkkina-asema
- 4) taloudelliset ongelmat ja riippuvuus hyvinvointivaltiosta
- 5) elämänhallinnan ongelmat (päihde- ja mielenterveysongelmat ja rikollisuus). (Savioja 2007, 143.)

Määriteltäessä syrjäytymistä yleisellä tasolla tarkoitetaan kasaantunutta huono-osaisuutta, johon yhdistyvät työttömyys, elämänhallinnan ongelmat ja syrjäytyminen yhteiskunnallisesta osallisuudesta. Syrjäytymiseen voi liittyä vammaisuutta, sairautta, rikollisuutta, päihteiden käyttöä ja poikkeavaa käyttäytymistä. Usein puhutaan yksilöllisen syrjäytymisen lisäksi ihmisryhmien syrjäytymisestä tai kokonaisten alueiden syrjäytymisestä. Tosiasia on, että syrjäytymisriskin kannalta oleellista on ongelmien kasaantuminen. (Rantala 2006, 19.)

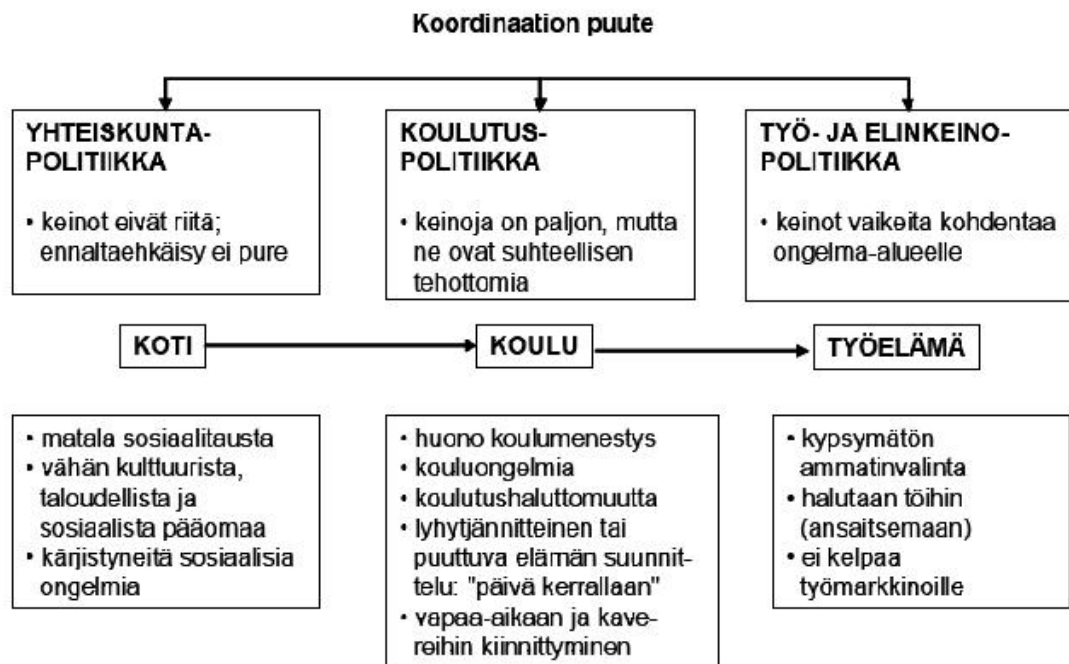
Terveys 2000 -tutkimuksessa todetaan, että työttömyys liittyy vahvasti päihdehäiriöihin. Lähes neljännes työttömistä kärsii päihdehäiriöistä tai riippuvuudesta. (Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvoinnin laitos 2009.) Alkoholin kulutus on kasvanut ja se perustuu elintason nousuun sekä ihmisten elinympäristön,

elämäntapojen ja arvojen muutokseen että alkoholikontrollin lievenemiseen. Näiden tekijöiden ennakoidaan kasvattavan alkoholinkulutusta lähivuosinakin. (Alko 2003, 20.)

Päihteiden väärinkäyttö on myös yksi syrjäytymiseen johtava tekijä. Helena Helve puhuu siitä, miten tämän päivän nuoria syytetään näköalattomuudesta. Se saattaa johtua ajastamme, joka ahdistaa nuoria. Leimaavaa on kaupunkikulttuurin kiireisyys, menestymisen paine, valintojen ja vaihtoehtojen tekemisen vaikeus. Nuoria ahdistaa se, mitä haluaisi tehdä ja mitä tulisi tehdä pystyäkseen elämään toiveittensa mukaan. Tämä saattaa johtaa erimielisyyksiin vanhempien kanssa. (Helve 2002, 74.) Ahdistuksesta poispääsyyn nuoret voivat helposti ajautua päihteiden väärinkäyttöön.

Suurin osa suomalaisista juo alkoholia ja nuori saattaa sosiaalistua alkoholin käyttöön. Lisäksi nuoruusikään kuuluu rajojen hakeminen ja riskinotto. Monet kokeilevat riskinottoa nimenomaan päihteitä käyttämällä. Myös riskikäyttäytymiselle alttiiseen ja päihteitä käyttävään toveripiiriin ajautuminen muodostaa nuorelle riskin haitallisen päihteenkäytön kehittymiselle. (Fröjd ym. 2009, 4.)

Raportissa ”Koulutuksesta syrjäytymisen ehkäisy Varsinais-Suomessa, Osa 2: yhteenveto ja suositukset” kerrotaan, että syrjäytymiseen johtavat tekijät, sen yhteiskunnalliset yhteydet, tunnetaan pääpiirteittäin hyvin (katso kuvio 1). Taustalla ovat usein kodin taloudelliset ja sosiaaliset ongelmat, perheiden rikkinaisyys, päihteiden väärinkäyttö, mielenterveysongelmat ja muut kärjistyneet sosiaaliset ongelmat. (Ahola ym. 2009, 132.)

Kuvio 1. Syrjäytymisen yhteiskunnalliset yhteydet (Ahola ym. 2009, 133).

4 SOSIAALIPEDAGOGIIKKA OHJAUKSEN VIITEKEHYKSENÄ

4.1 Nuoren yhteiskunnallinen toimintakyky

Nuorten yhteiskunnalliseen toimintakykyyn kohdistuvien vaatimusten nähdään lisääntyneen viime vuosikymmeninä. Tähän vaikuttaa yhteiskunnan monimutkaistuminen ja yhtenäisen normaalielämäntavan kadottaminen. Tulevaisuus on muuttunut ennustamattommaksi ja yhteiskunnallinen toimintaympäristö on hajanaistunut. Elina Nivala puhuu nuorisokasvatuksesta ja sen vaikutuksesta kansalaisen yhteiskunnallisen toimintakyvyn tukemiseen. Nivala jäsentää kansalaisen yhteiskunnallisen toimintakyvyn neljän ulottuvuuden avulla: kansalainen toimii yhteiskunnan jäsenenä poliittisesti, taloudellisesti, kulttuurisesti ja sosiaalisesti. (Nivala & Saastamoinen 2010a, 107–108.) Näitä osa-alueita tukemalla voidaan parantaa nuorten integroitumista yhteiskuntaan.

Kansalaisuuden ytimen muodostaa Nivalan mukaan laajasti ja syvästi ymmärretty sosiaalinen toimintakyky. Se tukee halua ja valmiuksia läheisiin, tasavertaisiin, vastavuoroisiin ja kunnioittaviin ihmissuhteisiin sekä aitoon kuuntelemiseen ja ajatusten ja tunteiden ilmaisemiseen. (2010a, 123.)

Yhteiskuntaan kiinnittyminen, osallisuus ja osallistuminen edellyttävät yhteiskunnallisen identiteetin ja subjektiuden kehittymistä. Tämä tarkoittaa sitä, että yksilö luo henkilökohtaisen suhteen siihen yhteiskuntaan, jonka jäsenenä hän on sekä niihin instituutioihin, jotka ovat hänen yhteiskunnallisen osallisuutensa ja osallistumisensa, integroitumisensa ja elämänhallintansa kannalta merkityksellisiä. Sosiaalipedagogisesta viitekehyksestä tarkasteltuna tämä tarkoittaa yhteiskunnallisen subjektiuden ja yhteiskuntaan subjektina kiinnittymisen kasvatuksellista vahvistamista. (Hämäläinen 1999, 79.)

4.2 Sosiaalipedagogiikka ohjaajan työtöteessa

NUOTTI-hankkeen ohjaaja tutustuu nuoren arkeen ja hänen kokemusmaailmaansa, yrittäen löytää yhteistä kieltä vuorovaikutukseen, joka mahdollistaa nuoren voimavarojen löytymisen ja tunnistamisen. Sosiaalipedagogiikka näkyy ohjaajien tavassa ymmärtää nuoren todellisuutta ja tavassa ohjata nuoria löytämään uusia mahdollisuuksia ja voimavaroja itsestään.

Sosiaalipedagogiikassa huomio kohdistuu ihmisen kasvuprosesseihin. Näiden kasvuprosessien kautta ihminen saavuttaa yhteiskunnallista toimintakykyä, osallisuutta, subjektiutta ja elämänhallintaa. Tämä vaatii työntekijältä paljon kekseliäisyyttä ja luovuutta sekä rohkeutta kokeilla ja kehittää erilaisia pedagogisia työmuotoja. (Hämäläinen 2010a, 10.)

Osallistuminen on sosiaalipedagogisessa toiminnassa sekä tavoite että toiminnan muoto. Tavoitteena on pyrkiä luomaan konkreettisia osallistumismahdollisuuksia. Osallistumisessa tulee toteutua kolme periaatetta, jotka ovat dialogisuus, reflektiivisyys ja yhteistoiminnallisuus. Ilman näitä elementtejä toiminta jää helposti puuhasteluksi ja se ei sisällä sosiaalipedagogisia merkityksiä. (Nivala 2010b, 116–117.)

Sosiaalipedagogiikka voidaan ymmärtää ammatillisena suuntautumisena, jota ammattihenkilö käyttää joko tietoisesti tai tiedostamattaan, käyttäen sosiaalipedagogiselle lähestymistavalle tyypillisiä työmenetelmiä. Sosiaalipedagogiselle orientaatiolle on tyypillistä myös se, että ohjaaja luo pysyvän suhteen asiakkaan kanssa ja kulkee hänen rinnallaan tarpeeksi pitkän matkan. Sosiaalipedagogisin keinoin voidaan vaikuttaa marginaalisiin ja syrjäytymisen uhatta eläviin ryhmiin ja yksilöihin. (Ranne ym. 2005, 15–18.)

Sosiaalipedagogisesta viitekehyksestä käsin tarkasteltuna työn lähtökohdat, tarkoitus ja toimintamuodot hahmottuvat sosiaalipedagogisena suuntautumisena. Se tarkoittaa huomion kiinnittämistä pedagogisiin näkökohtiin, kun tarkastellaan sosiaalisten ongelmien parissa kamppailevien

ihmisten arkea ja yritetään vahvistaa heidän elämänhallintaansa ja yhteiskuntaan integroitumista. (Hämäläinen & Kurki 1997, 18.)

Sosiaalipedagogisessa ammatillisessa toiminnassa keskeistä on arkilähtöisyys, dialogisuus, sosiaalinen diagnoosi, osallisuus ja yhteisöllisyys. Arkisuuntautunut sosiaalipedagogiikka korostaakin toivon näköalaa, sen tavoite on saada ihmiset tiedostamaan muutoksen mahdollisuudet omassa arjessaan. (Ranne ym. 2005, 16.)

NUOTTI-hankkeen ohjauksen sosiaalipedagoginen kehys toteutuu toiminnan dialogisuudessa ja kommunikatiivisuudessa. Nuorta tuetaan kasvuprosessissa yhteiskunnalliseen osallisuuteen ja elämänhallintaan. Ohjaajat askaroivat nuorten moninaisten integroitumisongelmien parissa, joita ovat Hämmäläisen mukaan esimerkiksi koulutuksellinen syrjäytyminen ja syrjäytyminen työmarkkinoilta, harrastuksettomuus, passiivisuus, näköalattomuus elämässä ja kykenemättömyys suunnitella omaa tulevaisuuttaan. (2010b, 185–186.) Nuori voi pitää yhteyttä ohjaajaan puhelimitse, sähköpostilla tai vaikka Facebook-sivuston kautta. Kynnys yhteyden ottamiseen on tehty mahdollisimman matalaksi ja toimivaksi.

Ohjaajan herkkyyys nuoren kokemusmaailmaan sekä nuoren kokemus siitä, että häntä kuunnellaan, hänestä ollaan aidosti kiinnostuneita, voi antaa mahdollisuuden parempaan yhteiskunnalliseen integroitumiseen. Arkirytmin löytäminen, uuden harrastuksen aloittaminen tai vaikka päihdeongelman esiin nostaminen, voivat sysätä liikkeelle muutoksen, joka vie nuorta eteenpäin kohti kulttuurista demokratiaa.

5 OHJAUS JA NEUVONTA NUOTTI-HANKKEESSA

5.1 Projektiohjaaja

NUOTTI-hankkeessa työskentelee kaksi projektiohjaajaa, joiden työhön kuuluu viedä hankkeen tavoitteita ja toimenpiteitä eteenpäin kaupungin organisaatiossa ja hankkeen yhteistyöverkostossa. Työhön kuuluu alle 30-vuotiaiden työttömien tai työttömyysuhan alla olevien nuorten yksilöllistä ohjausta sekä ryhmäohjausta. Ohjaajat järjestävät myös erilaisia tilaisuuksia kohderyhmälle. Ohjaajat huolehtivat projektin raportoinnista ja taloudesta kaupungin osalta sekä kehittävät ja pilotoivat uusia toimintamuotoja ja ohjausmenetelmiä nuorten työllistymisen edistämiseksi. (Salon kaupunki 2011.)

NUOTTI-hankkeen ohjaukseen tulevat nuoret saavat itselleen nimetyn vastuuhenkilön. Vastuuhenkilönä toimiva ohjaaja kulkee nuoren mukana koko ohjausprosessin ajan. Ohjaaja kartoittaa nuoren kanssa hänen tilannettaan ja opastaa ja neuvoo asiakasta hänen tarvitsemissaan palveluissa. Projektiohjaaja kulkee vierellä neuvonantajana ja opastajana, tavoitteena löytää ratkaisuja nuoren parempaan yhteiskunnalliseen integroitumiseen.

5.2 Palveluohjaus

NUOTTI-hankkeessa ohjaajien työtapana on asiakaslähtöinen ja asiakkaan etua korostava. Sosiaaliportin määritelmä palveluohjauksesta korostaa juuri näitä työtapoja ja niillä tarkoitetaan sekä asiakastyön menetelmää (case management) että palveluiden yhteensovittamista organisaatioiden tasolla (service coordination). (Sosiaaliportti 2011.)

Palveluohjaus käsitteenä voi pitää sisällään hyvinkin erilaisia määritelmiä, jotka riippuvat siitä, kuvataanko suhdetta ohjaajan ja asiakkaan kesken, ohjaajan toimintaa palvelujärjestelmien keskellä tai vaikka ohjaajan toimintaa rakenteellisten muutosten aikaansaamiseksi. Palveluohjauksen tulee ensisijaisesti perustua asiakkaan ja palveluohjaajan kohtaamiseen ja suhteen luottamukselliseen rakentamiseen. Vähitellen, luottamuksen rakentumisen

kautta, asiakkaan omat voimavarat tulevat näkyviksi. Päämääränä on siis asiakkaan itsenäisen elämisen tukeminen, hänen oman roolinsa vahvistaminen omaa elämää koskevassa päätöksenteossa. Toimintaa voidaan kuvata myös asiakkaan vahvistamiseksi, valtaistamiseksi tai voimaannuttamiseksi. (Suominen & Tuominen 2007, 5.)

Edellä kuvatut aidon kohtaamisen osatekijät luovat pohjan avoimelle dialogille. Dialogisuus tarkoittaa läsnäoloa ja avointa kommunikaatiota, jossa asiakkaalla tai työntekijällä ei ole valmiita vastauksia. Molemmilla on asiantuntijuutensa. Asiakas on oman elämänsä asiantuntija, työntekijä oman ammattinsa perusteella ammatillinen asiantuntija. (Hänninen 2007, 12.)

Yhteiskunnan muutokset ovat lisänneet palveluohjauksen suosiota. Ihmisten sosiaaliset ongelmat ovat vaikeutuneet ja näin ollen niiden ratkaiseminen vaatii yhä enemmän eri järjestelmien ja toimijoiden yhteistyötä. Julkista sektoria on leikattu ja hyvinvointityö on muuttunut suoritepohjaiseksi. Vanhoja näkökulmia, kuten yhä pidemmälle vietyä erikoistumista ja siihen vaikuttavaa työnjakoa, ei voida enää käyttää hyvinvoinnin lisäämiseen tai syrjäytymisen ehkäisemiseen. Tämä on johtanut siihen, että ihmissuhdetyöntekijät ovat alkaneet arvioida kriittisesti omaa työtapaansa. Asiakkaan kertomus tai määrittely omasta tilanteestaan on tullut siis olennaiseksi työkaluksi auttamistyössä. (Suominen & Tuominen 2007, 48–49.)

Sauli Suominen ja Merja Tuominen ovat päätyneet palveluohjauksen jakamiseen kolmeen pääryhmään; yleinen ja perinteinen palveluohjaus, voimavarakeskeinen palveluohjaus ja intensiivinen palveluohjaus. Perinteisessä palveluohjauksessa palveluohjaajan tulee hallita palvelujärjestelmä sekä osata ohjata asiakas tarpeenmukaisten palveluiden piiriin. Työ ei rakennu intensiivisen asiakassuhteen varaan ja niinpä tässä mallissa palveluohjaajalla voi olla muita malleja enemmän asiakkaita. Voimavarakeskeisessä palveluohjauksessa lähdetään liikkeelle asiakkaan voimavaroista ja mallissa korostetaan asiakkaan itsemääräämisoikeutta. Asiakkaan ja työntekijän välinen luottamuksellinen suhde on mallissa tärkeää. Intensiivisen palveluohjauksen asiakasmäärä tulee pysyä pienenä, koska mallissa palveluohjaajan rooliin

kuuluu asiakkaan tukemisen ja motivoimisen lisäksi palveluiden ja suunnitelmien yhteensovittaminen sekä omien hoito- ja kuntoutustoimenpiteiden toteuttaminen yhdessä asiakkaan kanssa. (Suominen & Tuominen 2007, 31–33.)

Palveluohjauksen tehtävät Sosiaaliportin mukaan ovat:

- Henkilökohtaisen vastuuhenkilön nimeäminen asiakkaalle.
- Palvelujärjestelmän yhteistyöongelmien ratkaiseminen ruohonjuuritasolla yksittäisen asiakkaan elämäntilanteesta ja hänen tarvitsemistaan palveluista lähtien.
- Palvelujen tarpeen arviointi ja päätösten tekeminen palveluista mahdollisimman lähellä käyttäjää.
- Palveluohjaaja seuraa asiakkaan tilannetta yhdessä hänen kanssaan. Tuki- ja palvelusuunnitelmaan kirjattua palvelukokonaisuutta voidaan muuttaa tarvittaessa. (Sosiaaliportti 2011.)

5.3 NUOTTI-hankkeen nuorten palveluohjaus ja neuvonta käytännössä

Palveluohjauksen perustehtävänä on koordinointi ja asiakkaan asioiden hoitaminen sekä neuvonta sellaiseksi palvelukokonaisuudeksi, joka tukee asiakkaan selviytymistä. Keskeistä prosessissa on palvelujen keskitetty ja vastuullinen koordinointi sekä jatkuva seuranta yhdessä asiakkaan kanssa. (Linnossuo 2004, 25.)

Yhteistyökuvioiden kirkastaminen eri toimijoiden kesken on NUOTTI-hankkeen keskeisiä tavoitteita. Hankkeen työntekijät kokevat erityisen haastavaksi yritysyhteistyöverkostojen kehittämisen sekä ammattiopiston keskeyttäneiden ohjauksen uudelleen saman oppilaitoksen opiskeluiden piiriin.

NUOTTI-hankkeen ohjaajien yhteistyökumppaneista eniten yhteistyötä tehdään Salon työ- ja elinkeinotoimiston, Salon kaupungin aikuissosiaalityön ja eri oppilaitosten kanssa. Yhteistyön merkitys on suuri ja verkostojen kehittäminen

siten tärkeää. NUOTTI-hankkeessa onkin koottu palvelukartta, jossa kuvataan monipuolisesti nuorten työllistämisessä ja syrjäytymisen ehkäisyssä työskentelevien tuki- ja ohjaustoimenpiteet (katso www.nuotti.info).

Nuoret tulevat NUOTTI-hankkeeseen useimmiten läheteellä. Eniten lähetteitä tulee Salon työ- ja elinkeinotoimistosta, kaupungin sosiaalitoimesta ja Salon seudun koulutuskuntayhtymästä. Hankkeeseen osallistuminen on nuorille vapaaehtoista. NUOTTI-hankkeella on kolme työntekijää, joista kaksi tekee kehittämistyön lisäksi ohjaustoimintaa.

Ensimmäisen tapaamisen yhteydessä tehdään kattava lähtötilanteen kartoitus. Ohjaaja ja asiakas täyttävät yhdessä kaavakkeen, johon tulee nuoren perustiedot. Jos nuori ei ole käynyt terveystarkastuksessa, järjestetään hänelle aika terveydenhoitajalle.

Seuraavaksi kartoitetaan palvelut, joissa nuori on ollut tai on mukana. Tällaisia ovat mm. koulutukset, työpajajaksot, mielenterveyskuntoutus jne. Jo ensimmäisellä kerralla mietitään jatkosuunnitelmaa, joka tehdään nuoren kanssa aina kirjallisena.

Nuoret käyvät yksilöllisessä ohjauksessa tarpeen mukaan, esimerkiksi parin viikon välein. Jos nuorella ei ole muita verkostoja, niin silloin ohjausta ja tapaamisia on useammin.

Ohjaajat opastavat ja neuvovat nuoria monissa ongelmissa. Tavoitteena voi olla esimerkiksi päihdeongelman selvittäminen ja hoitoon hakeutuminen. Myös asunnon hankintaan, rahaongelmiin ja arkirytmien löytämiseen nuoret tarvitsevat usein tukea ja neuvontaa. Useimmiten nuoret ohjautuvat työkokeiluun tai työharjoitteluun.

Työkokeilu

Työkokeilu on työpaikalla tapahtuva ammatillisen kuntoutuksen muoto. Työkokeilu voidaan rahoittaa työ- ja elinkeinotoimiston työmarkkinatuella tai perus- tai ansiosidonnaisella päivärahalla sekä ylläpitokorvauksella (Työ- ja elinkeinotoimisto 2011b). Kelan tai vakuutusyhtiön rahoittamassa työkokeilussa

voi saada joko kuntoutusrahaa tai kuntoutustukea (Kansaneläkelaitos 2011a). Työkokeilua voidaan järjestää esimerkiksi valtion virastoissa, kunnan tai kuntayhtymän tehtävissä, yhteisöjen tai säätiöiden tehtävissä tai yrityksissä. Työkokeilussa ei olla työsuhteessa työkokeilupaikan kanssa eikä myöskään työ- ja elinkeinotoimistoon. Työpaikalla tehdään kokeilusta aina kirjallinen sopimus (Työ- ja elinkeinotoimisto 2011c).

Työharjoittelu ja työelämävalmennus

Työharjoitteluun voi osallistua alle 25-vuotias nuori, jolla ei ole ammatillista koulutusta ja hän kuuluu työmarkkinatukijärjestelmän piiriin, kun taas työelämävalmennuksesta puhutaan, kun asiakas on täyttänyt 25 vuotta (Työ- ja elinkeinotoimisto 2011f).

Työharjoittelu ja työelämävalmennus on tarkoitettu työelämään perehtymiseen sekä työhönsijoittumisen ja ammattitaidon edistämiseen. Harjoittelu- ja valmennuspaikat nuori voi hankkia itse tai saada apua työvoimatoimistosta. Työharjoittelu tai työelämävalmennus tarjoaa nuorelle mahdollisuuden tutustua erilaisiin ammatteihin ja työpaikkoihin. (Jees.info 2011.)

Työharjoitteluun ja työelämävalmennukseen voidaan sijoittaa valtion, kunnan, kuntayhtymän, muun yhteisön, säätiön tai yksityisen elinkeinonharjoittajan palvelukseen, mutta kotitalous ei voi olla työharjoittelun tai työelämävalmennuksen järjestäjä. (Työministeriö 2010, 2; Työ- ja elinkeinoministeriö 2011a.)

Kun nuori kuuluu työmarkkinatuen järjestämisen piiriin, maksetaan hänelle harjoittelun ajalta täysi työmarkkinatuki. Työmarkkinatuen maksaa Kela. (Työministeriö 2010, 2; Kansaneläkelaitos 2011b.)

Kuntouttava työtoiminta

Työkokeilun, työharjoittelun ja työelämävalmennuksen lisäksi asiakkaita voi ohjautua kuntouttavan työtoiminnan pariin. Kuntouttavaa työtoimintaa voi saada pitkään työttömänä ollut henkilö. Kuntouttavan työtoiminnan järjestyminen perustuu aktivointisuunnitelmaan, jonka työvoimatoimisto ja kunnan

sosiaalihuollon viranomaiset laativat yhteistyössä asiakkaan kanssa. Kuntien on lain mukaan järjestettävä kuntouttavaa työtoimintaa niille pitkään työttöminä olleille asiakkaille, jotka saavat työmarkkinatukea tai toimeentulotukea.

Kuntouttavaan työtoimintaan osallistuva voi saada joko työmarkkinatukea ja siihen liittyvää ylläpitokorvausta tai toimeentulotukea ja siihen liittyvää toimintarahaa sekä matkakustannuksia, jotka aiheutuvat osallistumisesta toimintaan. Kuntouttava työtoiminta voi olla osa- tai kokopäiväistä toimintaa 1 – 5 päivänä viikossa. Se voi kestää 3 – 24 kuukauden ajan. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2011.)

Kuntouttava työtoiminta räätälöidään asiakkaalle yksilöllisesti. Toisin sanoen siinä otetaan huomioon asiakkaan toiveet, koulutus- ja työhistoria sekä työ- ja toimintakyky. Toiminnan tavoitteena on edistää asiakkaan työllistymistä avoimille työmarkkinoille. Kunta voi järjestää kuntouttavaa työtoimintaa itse tai sopia järjestämisestä toisen kunnan, kuntayhtymän, yhdistyksen, säätiön, valtion viraston tai uskonnollisen yhdyskunnan kanssa. (Työllisyysportti 2011.)

Työvoimapolitiittinen koulutus

Yli 20-vuotias nuori, joka on työtön tai vailla ammatillista koulutusta voi hakeutua työvoimapolitiittiseen koulutukseen, jossa järjestetään tutkintoon johtavaa ammattikoulutusta. Salossa ammattitutkintoon johtavaa koulutusta järjestää Salon seudun aikuisopisto. Työvoimakoulutukseen haetaan aina työ- ja elinkeinotoimiston kautta, joka myös valitsee opiskelijat. Koulutushakemuksen voi jättää myös sähköisesti. Keskimäärin puolet hakijoista pääsee koulutukseen. Koulutuksen ajalta maksetaan työttömyysetuutta, johon nuorella on oikeus työttömyytensä aikana sekä lisäksi ylläpitokorvausta.

Alle 20-vuotias voi hakeutua erilaisiin ohjaaviin koulutuksiin. Salossa näitä järjestää esimerkiksi Salon seudun aikuisopisto. Ohjaavan koulutuksen tarkoituksena on auttaa nuorta löytämään sopiva työpaikka tai koulutusvaihtoehto. Koulutuksessa nuori saa opastusta ja tukea tulevaisuuden suunnitteluun ja hänen kanssaan tehdään toimintasuunnitelma. (Työ- ja elinkeinotoimisto 2011d.)

Salossa työ- ja elinkeinotoimisto hankkii erilaisia koulutuksia eri koulutuspalveluiden tuottajilta. Koulutuksia järjestetään vallitsevan työvoiman tarpeen mukaan. Esimerkiksi vanhustyön vetovoimaisuuden takia on järjestetty työvoimapolitiittista lähihoitajakoulutusta ja hoiva-avustajakoulutusta. Myös metallialan koulutuksia on järjestetty yritysten tarpeiden mukaan.

Palkkatuettu työ

Palkkatuella työllistetään nuoria työttömiä, joita uhkaa syrjäytyminen työmarkkinoilta, pitkäaikaistyöttömyys tai he ovat vajaakuntoisia työnhakijoita. Näille nuorille työllistyminen olisi muuten vaikeaa. Palkkatuetun työn tavoitteena on edistää työttömän työnhakijan työllistymistä avoimille työmarkkinoille sekä parantaa työttömän työnhakijan ammattitaitoa ja työmarkkina-asemaa. Työ- ja elinkeinotoimisto harkitsee tapauskohtaisesti, milloin nuoren työnhakijan työllistymistä voidaan edistää palkkatukea myöntämällä. Palkkatukea voidaan myöntää työsuhteen osana olevaan työhön tai oppisopimuskoulutukseen. (Seutunappi 2011.) Tuen saaminen edellyttää, että työllistymissuunnitelmaan on kirjattu työllistymistuen tarve työmarkkinoille pääsemiseksi. (Työ- ja elinkeinotoimisto 2011e.)

Palkkatuki myönnetään työnantajalle ja sitä voivat saada yritykset ja muut yksityisen sektorin työnantajat, kunnat, valtion virastot ja laitokset ja myös nuorten työpajat. Sosiaalisille yrityksille voidaan myöntää palkkatukea, mutta muista yrityksistä poikkeavin ehdoin. Palkkatuki muodostuu perustuesta ja lisäosasta. (Seutunappi 2011.)

6 TUTKIMUKSEN TARKOITUS

Työelämälähtöisen opinnäytetyöni aihe varmistui tämän vuoden maaliskuussa ja silloin anoin myös tutkimusluvan Salon seudun aikuisopiston asiakkuusjohtaja Eeva Nuottasaarelta (katso liite 1). NUOTTI-hankkeen vastuuhenkilöt esittivät toiveen tutkimuksesta, joka kohdistuu ohjauksen ja neuvonnan pilotteihin. Opinnäytetyöni on siis tutkimuksellinen ja se tähtää NUOTTI-hankkeen ohjauksen kehittämiseen. Tutkimus on avustavassa asemassa ja sen tarkoitus on olla osana hankkeen kehittämistoimintaa. (katso Toikko & Rantanen 2009, 22–23.)

Opinnäytetyössäni keräsin aineistoa NUOTTI-hankkeen ohjauskäytäntöjen kehittämistä varten. Tutkimukseni on kuvaileva tutkimus, koska aiempaa tutkimusta tästä aiheesta ei NUOTTI-hankkeelle ole tehty.

Tutkimuksessani keräsin perustietoja hankkeen asiakkaista ja etsin vastauksia seuraaviin kysymyksiin:

1. Ovatko projektissa mukana olevat nuoret sitä mieltä, että ovat saaneet NUOTTI-hankkeen kautta konkreettista apua omaan työllistymiseensä?
2. Mitä kehittämis ehdotuksia nuorilla on NUOTTI-hankkeen palveluohjaukseen?
3. Mikä nuorten omasta mielestä on suurin este heidän työllistymiseensä?

Kyselylomakkeen lisäksi haastattelin kahta hankkeessa mukana olevaa nuorta. Haastatteluilla etsin vielä lisäselvityksiä tutkimuskysymyksiini.

Suuntaavien opintojen harjoittelun tein NUOTTI-hankkeessa, joten sain seurata läheltä ohjaajien työtapoja sekä osallistua hankkeen kehittämiseen ja ohjauksen suunnitteluun. Havainnoin koko harjoittelun ajan ohjaajien työskentelyä ja näin sain tietoa hankkeen toimintatavoista ja kulttuurista. Tämä tieto oli minulle tärkeää kyselylomakkeen laatimisen suhteen.

Opinnäytetyöni aineisto, kyselylomake sekä tutkimustulokset, on tärkeä osa NUOTTI-hankkeen asiakaslähtöisyyden kehittämistä. Tarkoitus on, että raporttini tutkimuksesta hyödynnetään hankkeen ohjauskäytäntöjen kehittämiseen.

Opinnäytetyön teoreettisena tietoperustana on sosiaalipedagogiikkaa. Sosiaalipedagogiikan keskeisimpiä piirteitä ovat oikeudenmukaisemman maailman tavoittelu, jossa aktivoidaan yksilöitä toimimaan omien elinolojensa parantamiseksi (Hämäläinen & Kurki 1997, 13–15).

7 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

7.1 Tutkimusmenetelmät

Tutkimuksessani yhdistin kvantitatiivisen ja kvalitatiivisen tutkimuksen. Tätä yhdistämistä kutsutaan Hirsjärven ja Hurmeen mukaan monistrategiseksi tutkimukseksi. (2000, 28.) Tutkimusmenetelminä käytin sähköistä kyselylomaketta, jonka toteutin Webropol 2.0 -Datan analysointi- ja kyselytyökalun avulla sekä teemahaastattelua, jonka toteutin kahdelle kyselyyn vastanneelle nuorelle.

Tutkimukseni on kuvaileva. Kuvailevassa tutkimuksessa on tarkoitus kertoa tarkalleen, mitä aiotaan tehdä, missä ja milloin aiotaan tehdä sekä kenelle aiotaan tehdä. (Metsämuuronen 2006, 44.) Opinnäytetyöni tavoitteena oli tutkia asiakasryhmän eli hankkeessa olevien nuorten kokemuksia ja mielipiteitä hankkeen ohjauksen ja neuvonnan piloteista. Nuorten henkilökohtainen ohjaus oli aloitettu syksyllä 2010. Ohjauksen ja neuvonnan piloteissa nuoren tilannetta kartoitetaan ja hänelle rakennetaan oma suunnitelma, jota seurataan.

Kyselytutkimuksen toteutin sähköisesti. Internet-kyselyissä (www-kysely) vastaukset tallentuvat tietokantaan. Tämä mahdollistaa aineiston käsittelyn tilasto-ohjelmistolla heti, kun aineisto on kerätty. Internet-kysely on nopea tapa kerätä tietoja ja se on mahdollinen silloin, kun edustavan otoksen saaminen koetaan mahdolliseksi. (Heikkilä 2008, 69.)

Koska tutkimukseeni osallistuvat vastaajat olivat nuoria, valitsin tutkimusmenetelmäksi sähköisen kyselylomakkeen. Kysely suoritettiin kesäkuun 2011 aikana. Nuorilla oli aikaa vastata kyselyyn neljä viikkoa. Nuorille internetin käyttö on tuttua ja vastaaminen sähköisesti helpompaa kuin esimerkiksi postitse lähetettävään kyselyyn. Lisäksi NUOTTI-hankkeella oli käytössä Facebook -sivusto, jota käytettiin myös kyselyn linkin levittämiseen. NUOTTI-hankkeen ohjaajat lähettivät kyselyn sähköpostitse ohjattaville, joilla oli vähintään kolme henkilökohtaista NUOTTI-ohjausta takanaan. Näitä nuoria oli 33. Ohjaajat muistuttivat säännöllisin väliajoin kyselyyn vastaamisesta.

Henkilökohtaisissa ohjauksissa ohjaajat pyysivät asiakkailtaan luvan, että voin lähettää heille tekstiviestinä muistutuksen vastaamisesta. Tein kyselystä tiedotteen, joka lähetettiin hankkeen nuorille. Tiedotteessa oli mukana myös lupakysely tekstiviestimuistutusten lähettämistä varten. Tiedote löytyy opinnäytetyöni liitteenä (katso liite 2).

Sähköisen kyselyn lisäksi tein teemahaastattelun kahdelle hankkeeseen osallistuvalla nuorella. Haastattelut toteutettiin syyskuun 2011 aikana. Haastattelujen tavoitteena oli tukea sähköistä kyselyä ja antaa vielä lisätietoja nuorten omista mielipiteistä ja kehittämisideoista NUOTTI-hankkeelle.

Kyselylomakkeen suunnittelu

Kyselylomake on tavallisin määrällisessä tutkimuksessa käytetty aineiston keräämisen tapa. Kyselystä käytetään myös nimitystä survey-tutkimus. Nimi viittaa siihen, että kysely on standardoitu eli vakioitu. Vakioiminen tarkoittaa tässä sitä, että kaikilta vastaajilta kysytään samaa asiasisältöä täsmälleen samalla tavalla. (Vilkka 2005, 73.)

Kyselylomakkeen suunnittelussa oli tärkeää, että löytäisin vastauksia tutkimuskysymyksiin, jotka olivat seuraavat:

1. Ovatko projektissa mukana olevat nuoret sitä mieltä, että ovat saaneet NUOTTI-hankkeen kautta konkreettista apua omaan työllistymiseensä?
2. Mitä kehittämis ehdotuksia nuorilla on NUOTTI-hankkeen palveluohjaukseen?
3. Mikä nuorten omasta mielestä on suurin este heidän työllistymiseensä?

Myös hankkeen nuorten perustietojen kerääminen piti ottaa suunnittelussa huomioon. Tietoperustana käyttämäni Aholan, Gallin ja Ikosen raportti ”Koulutuksesta syrjäytymisen ehkäisy Varsinais-Suomessa”, antoi minulle näkökulmia kyselyn laatimiseen. Raportissa esiteltiin muun muassa toimenpiteitä nuorten syrjäytymisen ehkäisyyn ja tilastoja koulupudokkuudesta.

Kyselylomakkeen suunnitleminen oli tehtävä todella huolellisesti, koska koko tutkimuksen onnistuminen riippui pitkälti siitä. Oli huomioitava, että kysymykset

olivat sisällöllisesti tärkeitä ja lisäksi vielä tilastollisesti mielekkäitä. (Vehkalahti 2008, 20.) Hankkeen nuoret eivät välttämättä haluaisi vastata kyselyyn, joka näyttää ja tuntuu liian vaikeaselkoiselta. Kysymyksiä ei saa olla liikaa ja ne pitää kirjoittaa nuorten ymmärtämään muotoon. Kysymysten suunnittelussa ja muotoilussa käytin apunani NUOTTI-hankkeen ohjaajia. Mietimme yhdessä kysymysten toimivuutta kohderyhmälle.

Kyselylomakkeen kysymystyypit ja asenneasteikot

Tutkimuksessani etsin vastauksia nuorten mielipiteisiin, joten käytin asenneasteikkoa, joista yksi tavallisimmin käytetty on Likertin asteikko. Likertin asteikkoa käytetään mielipideväittämässä ja tavallisesti 4- tai 5-portaisena. Järjestysasteikon tasoisessa asteikossa toisena ääripäänä on useimmiten täysin samaa mieltä ja toisena ääripäänä täysin eri mieltä väittämästä. (Heikkilä 2008, 52–53.)

Likertin asteikon rakenteeseen kuuluu, että keskimmainen vaihtoehto on neutraali. On tärkeää, että käytettävä asteikko muodostaa selvän, yksiulotteisen jatkumon jostain ääripäästä toiseen. Likertin asteikolla voi hyvin laskea keskiarvoja, hajontoja ja korrelaatioita, mutta niiden lisäksi kannattaa soveltaa menetelmiä, joilla mittausvirheitä saa hälvennettyä. (Vehkalahti 2008, 35–37.)

Kyselylomakkeeseen laitoin myös suljettuja eli vaihtoehtoon antavia kysymyksiä. Näissä kysymyksissä rastitetaan sopivin vaihtoehto. Näillä kysymyksillä etsin perustietoja hankkeen nuorista. Tällaisia kysymyksiä sanotaan myös strukturoiduiksi kysymyksiksi. Suljettujen kysymysten avulla voi sulkea pois virheiden mahdollisuuden, koska kaikki vastaajat eivät ole kielellisesti lahjakkaita, eivätkä välttämättä osaa muotoilla vastauksiaan oikein. Osa kysymyksistäni oli dikotomisista, jolloin vastausvaihtoehtoja on vain kaksi, osa monivalintakysymyksiä, jolloin vastaaja voi valita useamman vaihtoehtoon. Mukana oli myös sekamuotoisia kysymyksiä, joissa osa vastausvaihtoehtoista oli annettu, mutta yksi jätetty avoimeksi. (katso Heikkilä 2008, 50–52.)

Kyselylomakkeen loppuun laitoin avoimen kysymyksen, jolla toivoin saavani lisää tietoa nuorten omista ideoista NUOTTI-hankkeen ohjauskäytäntöjen

kehittämiseen. Kyselylomakkeessa avoimet kysymykset laaditaan yleensä niin, että jollakin tavalla rajataan vastaajan ajatusten suuntaa. (Heikkilä 2008, 49.)

Kysymykset muotoillaan aina tavalla, joka on vastaajille tuttua, joten kohderyhmän tuntemus on tärkeää. (Vilkkä 2005, 87.) Toivoin saavani avoimesta kysymyksestä aiheita haastatteluun, jonka tein kyselyn jälkeen.

Haastattelun suunnittelu

Teemahaastattelu on puolistrukturoitu haastattelumenetelmä, jolle on ominaista se, että jokin haastattelun näkökohta on lyöty lukkoon, mutta ei kaikkia. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 47.) Teemahaastattelussa tutkimusongelmasta poimitaan keskeiset aiheet tai teema-alueet. Nämä ovat niitä aiheita, joita tutkimushaastattelussa olisi välttämätöntä tutkimusongelman vastaamiseksi käsitellä. Käsittelyjärjestyksellä ei ole merkitystä haastattelun aikana. (Vilkkä 2005, 101–102.)

Sähköiseen kyselyyn (katso liite 3) vastasi 21 nuorta. Yhdeksään kysymykseen oli tullut yli kuusi ”En osaa sanoa” -vastausta. Nostin nämä kysymykset teemoiksi haastatteluun (katso liite 4). Lisäksi kysyin haastateltavilta vielä tutkimuksen tutkimuskysymykset muotoiltuna yksikössä eli ”onko haastateltava sitä mieltä, että on saanut NUOTTI-hankkeen kautta konkreettista apua työllistymiseensä”, ”mikä haastateltavan mielestä on suurin este hänen työllistymiseensä” ja ”mitä kehittämissuhteita haastateltavalla on NUOTTI-hankkeen palveluohjaukseen”.

Haastattelu toteutettiin syyskuussa 2011. Haastateltavat saivat ilmoittaa halukkuutensa haastatteluun NUOTTI-hankkeen ohjaajille, näitä ilmoituksia tuli kolme. Toivoin, että lupaamani kahvitarjoilu innostaisi nuoria saapumaan haastattelupaikalle. Lähetin kutsut haastatteluun tekstiviestillä. Haastatteluun saapui kaksi nuorta.

Haastattelut tein yksilöhaastatteluina ja paikaksi valitsin salolaisen kahvilan. Kerroin haastateltaville, että haastattelen vain kahta nuorta, joten he voivat löytää kommenttejaan ja mielipiteitään tutkimustuloksista. Kerroin myös

tutkimuksesta ja siitä, että tarkoitus on saada nuorten oma ääni kuuluviin ohjauskäytäntöjen kehittämistä varten. Haastateltavien ikää ja sukupuolta en paljasta heidän anonymiteettinsä takia. Käytin haastattelussa digitaalista sanelukonetta sekä kynää ja paperia muistiinpanoja varten. Päätelmät tein suoraan tallenteista.

7.2 Tutkimusaineiston analyysi ja dokumentointi

Sähköisen kyselytutkimuksen tilastollinen analyysi toteutettiin Webropol 2.0 - työkalun antamien mahdollisuuksien mukaan. Webropol on Internetin välityksellä toimiva kysely- ja tiedonkeruusovellus, jossa on mahdollisuus käyttää valmiita analysointityökaluja. Ohjelman luoman automaattisen perusraportin avulla saatiin yhteenveto kyselyn tuloksista, jossa kokonaisvastaajamäärä oli 21. Perusraportista löytyivät kysymysten vastaajamäärät sekä prosenttiosuudet ja avoimeen kysymykseen annetut vastaukset. Webropol 2.0 – työkalun avulla saatiin myös kysymysten yhteenvedoista valmiit taulukot ja kuviot. (katso Webropol.com; Heikkilä 2008, 70.)

Muodolliset vaatimukset korostavat avoimuutta ja siihen kuuluvaa rehellisyyttä. Nämä luetaan tieteellisen työn perusvaatimuksiin. Raporttia kirjoittaessa joutuu ajattelemaan sekä yleisöään, jolle tutkimustiedot halutaan välittää, että tutkimuskohteitaan. (Alkula ym. 1994, 295.)

Raportissani käytin graafisia aineiston esittämismuotoja sekä sanallisia muotoja. Raportoinnissa muodostetaan kokonaisuus erillisistä osista, kuten taulukoista, kuvioista, haastatteluotteista ja niiden tulkinnoista. Samalla näiden osien merkitystä punnitaan uudelleen. (Alkula ym. 1994, 196.)

Kuvion sanoma ja siitä tehtävät johtopäätökset pitää aina myös kirjata sanallisesti tilastoraporttiin (Holopainen & Pulkkinen, 2008, 69). Työvaiheiden dokumentointi on tärkeää, jotta myöhemmin ei ainoastaan nähtäisi, mitä kaikkea on tehty, vaan myös miten kaikki on tehty (Vehkalahti 2008, 67).

Ennen tuloksia koskevan osuuden kirjoittamista oli syytä tarkistaa, että tutkimusongelmat saivat vastauksen. Tulosten esittämisjärjestys oli suunniteltava niin, että lukija löytää esityksestä tutkimuksen päätulokset. Johtopäätöksissä tutkimustulokset suhteutettiin selväsanaisesti taustakirjallisuuteen ja sen pohjalta laadittuun tutkimustehtävään. Kehä kiertyi näin umpeen: edetessään tulososan yksityiskohdista yleisiin pohdintoihin tutkija sitoo langat yhteen. (Hirsjärvi ym. 2009, 262–263.)

Kvantitatiivisen tutkimuksen ominaispiirre on, että aineiston kerääminen ja analysointi eriytyvät tyypillisesti eri vaiheiksi. Tämä korostaa suunnitteluvaiheen tärkeyttä. (Alkula 1994, 144.)

Kyselyyn tulleita vastauksia pystyin seuraamaan reaaliaikaisesti. Graafisen esityksen avulla pyrin antamaan visuaalisemman kokonaiskuvan asiasta. Kuvioista on valittavana useita erilaisia vaihtoehtoja, joista käytetyimmät ovat pylväs- ja piirakkakuviot. (Aaltola & Valli 2010, 225–226.) Koska kuvaajien pitäisi antaa lukijalle nopeasti yleiskäsitys tutkittavasta ilmiöstä, kuvaajien piirtämisessä oli ennen kaikkea pyrittävä selkeyteen. Kuvaajia kannattaa käyttää raportoinnissa säästeliäästi. Tärkeimmät tutkimustulokset esitetään yleensä numeerisen esityksen lisäksi kuvaajina. (Nummenmaa 2009, 76, 92.)

Laadullisen aineiston analyysin tarkoitus on luoda aineistoon selkeyttä ja tuottaa uutta tietoa tutkittavasta asiasta. Analyysillä aineisto pyritään tiivistämään kadottamatta silti sen sisältämää informaatiota. Päinvastoin pyritään informaatioarvon kasvattamiseen luomalla hajanaisesta aineistosta selkeää ja mielekästä. (Eskola & Suoranta 2005, 137.)

Analyysitavat ja esittämistavat ovat yhteneviä eri tutkimustyypeissä, mutta kullakin tutkimustyyppillä on lisäksi jokin piirre, joka selvästi erottaa sen muista. Tutkimustyyppi määrää ennen kaikkea sen, mitä tarkastellaan. Haastattelussa haluttiin saada tietoisuuteen nuorten kokemuksia ja mielipiteitä hankkeen ohjauksen ja neuvonnan piloteista. Kasvatustieteen kvalitatiivisista tutkimustyypeistä fenomenografia tarkastelee ja analysoi käsityksiä ympäröivästä maailmasta. (katso Hirsjärvi & Hurme 2000, 152–153.)

Fenomenografia ei ole erillinen metodi, eikä näin ollen kokemusta koskeva teoria. Se on tapa muotoilla ja käsitellä tiettyjä tutkimusongelmia. Jo haastatteluvaiheessa haastattelija pyrkii herättämään haastateltavassa uudenlaista tietoisuutta tutkittavasta ilmiöstä ja saamaan haastateltavan kertomaan kokemuksistaan tutkimuksen kohteena olevasta ilmiöstä. Analyysi aloitetaan jo tietojenkeruuvaiheessa, jossa tutkijalla on tietyllä tavalla rajattu perspektiivi, mutta hän on mahdollisimman avoin vaihteluille näissä rajoissa. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 168–169.)

Haastattelin kahta nuorta syventääkseni ja selventääkseni tutkimuskysymyksiä. Aineiston luokittelu oli olennainen osa analyysiä ja se loi pohjan tai kehyksen, jonka varassa haastatteluaineistoa voidaan myöhemmin tulkita, yksinkertaistaa ja tiivistää (Hirsjärvi & Hurme 2000, 147).

Lähestymistapana aineiston analyysiin käytin haastattelijan mahdollisuutta tiivistää ja tulkita haastateltavan kuvausta jo haastattelun aikana ja kertoa tulkinnoistaan myös haastateltavalle. Haastateltavalla oli tällöin mahdollisuus vahvistaa tai hylätä esitetty tulkinta tai tiivistys. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 137.) Kvalitatiivisen tutkimuksen tyyppinä fenomenografiassa haastattelija pyrkii saamaan haastateltavan kertomaan kokemuksistaan tutkimuksen kohteena olevasta ilmiöstä. Haastattelija myös tulkitsee haastateltavan kokemuksia. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 168–169.)

Haastattelutapa oli yksilöhaastattelu. Käytin haastattelussa digitaalista sanelukonetta, jonka avulla tein päätelmät suoraan tallenteista. Tämä oli mahdollista, koska haastateltavia oli vain kaksi ja haastattelut olivat melko lyhyitä. (katso Vilkkä 2005, 116.)

Tulosten kirjoittaminen on ennen kaikkea aineiston organisointia. Tekstiä on helpompi lukea, kun se on selkeästi jäsennetty. Kvalitatiivisen aineiston esittämiseen kuuluu vivahteikkuus. Tutkija voi myös esittää omia tulkintojaan liittämällä haastatteluotteet teoriaan tai johonkin käsitteisiin. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 192–194.)

Kvalitatiivisilla menetelmillä päästään lähemmäksi niitä merkityksiä, joita ihmiset antavat ilmiöille ja tapahtumille. Ne tuovat esiin siis tutkittavien näkökulman ja kuuluviin heidän äänensä. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 28.)

Haastattelun dokumentoinnin tavoite oli, että nuorten ääni tulisi kuuluviin ja hankkeen ohjauskäytäntöjä pystyttäisiin kehittämään heidän toiveidensa suuntaan.

7.3 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Tutkimuksen tulee mitata sitä, mitä oli tarkoituskin selvittää eli jos tutkija ei aseta selviä tavoitteita tutkimukselleen, hän saattaa tutkia vääriä asioita. Validius eli pätevyys tarkoittaa karkeasti sanoen systemaattisen virheen puuttumista. Validilla mittarilla suoritettut mittaukset ovat keskimäärin oikeita ja jos mitattavia käsitteitä ja muuttujia ei ole tarkoin määritelty, eivät mittaustuloksetkaan voi olla valideja. Validiutta on hankala tarkastella jälkikäteen, joten se on varmistettava etukäteen huolellisella suunnittelulla ja harkitulla tiedonkeruulla. (Heikkilä 2008, 29–30.)

Tutkimuksen validius varmistettiin tietoperustaan nojaten. Kyselylomakkeen kysymysten tarkka suunnittelu ja pohdinta kohderyhmän näkökulmasta, sekä kysymysten ideointi yhdessä NUOTTI-hankkeessa toimivien tahojen kanssa oli yksi tärkeä pätevyyden varmistamisen keino.

Reliabiliteetillä eli luotettavuudella tarkoitetaan tulosten tarkkuutta. Tulokset eivät saa olla sattumanvaraisia. Tutkijan on oltava koko tutkimuksen ajan tarkka ja kriittinen ja hänen on käytettävä sellaisia analysointimenetelmiä, jotka hän hallitsee mahdollisimman hyvin. (Heikkilä 2008, 30.) Nuorten vastaamismotivaatiota pyrittiin lisäämään kyselylomakkeen selkeällä kielellä ja kysymysmäärän rajoittamisella niin, että nuoret jaksavat vastata kysymyslomakkeen jokaiseen kysymykseen. Nuoret saivat vastata anonymiteetin suojin, joten vastausten rehellisyyttä pyrittiin lisäämään myös tällä keinolla.

Laadullisella tutkimusmenetelmällä tehdyssä tutkimuksessa tutkimuksen toteuttamista ja tutkimuksen luotettavuutta ei voi pitää toisistaan erillisinä asioina. Tutkimuksen luotettavuuden kriteeri on tutkija itse ja hänen rehellisyytensä, koska arvioinnin kohteena on hänen tutkimuksessaan tekemät teot, valinnat ja ratkaisut. Luotettavuuden arviointia tehdään jatkuvasti suhteessa teoriaan, analyysitapaan, tutkimusaineiston ryhmittelyyn, luokitteluun, tutkimiseen, tulkintaan ja johtopäätöksiin. Tutkijan tulee myös arvioida ratkaisujensa tarkoituksenmukaisuutta ja toimivuutta suhteessa tavoitteisiin. (Vilkkä 2005, 158–159.)

Tunnistettavuuden estäminen on yksi ihmistieteiden tutkimuseettinen normi. Tämän vuoksi nimettömyys ja tunnistamattomuus ovat lähtökohtina sovittaessa tutkittavien kanssa aineiston ja sen otteiden esittämistä tutkimusjulkaisuissa. (Kuula 2006, 201.) Tutkimuksessani haastateltavien määrä, kaksi henkilöä, laittoi minut arvioimaan heidän anonymiteettiään. Kerroin heille ennen haastattelua haastateltavien määrän ja myös sen, että he voivat tunnistaa itsensä haastatteluotteista, jotka raporttiini laitan. Nuoret eivät kokeneet asiaa ongelmaksi, joten tein päätöksen laittaa otteita haastattelusta raporttiini.

Ihmisarvon kunnioittaminen on tärkein lähtökohta tutkimuksessa. Ihmisten itsemääräämisoikeus antaa heille mahdollisuuden päättää siitä, osallistuuko tutkimukseen vai jättääkö osallistumatta. Tutkimusluvan anominen, kyselylomakkeen saatekirjeen selkeys ja haastattelun alustaminen olivat tutkimukseni luotettavuuden takaamisen keinoja. Kyselylomakkeen selkeys ja kysymysten helppolukuisuus ovat tärkeä osa pätevien tulosten aikaansaamiseksi. Saatekirjeessä kerroin myös siitä, että vastaamiseen on mahdollisuus saada apua NUOTTI- hankkeen ohjaajilta tai minulta. Vastaajat vastasivat sähköiseen kyselyyn nimettöminä, jolloin heidän anonymiteettinsä säilyi. (katso Hirsjärvi ym. 2009, 25.)

Haastattelussa tein nuorelle selväksi sen, että vastaaminen oli täysin vapaaehtoista. Kerroin myös siitä, että tulkitsen ja tiivistän haastateltavan kuvausta jo haastattelun aikana. Kerroin tulkinnoistani haastateltavalle, jolloin hänellä oli mahdollisuus vahvistaa tai hylätä esitetty tulkinta tai tiivistys. (katso

Hirsjärvi & Hurme 2000, 137.) Haastateltavien ikää ja sukupuolta en julkaissut heidän anonymiteettinsä suojaamiseksi. Haastattelussa käytin digitaalista sanelukonetta ja sen käyttämiseen pyysin haastateltavilta luvan.

7.4 Arviointia tutkimuksen toteuttamisesta

Kyselylomakkeen suunnittelu oli vaikeaa ja aikaa vievää. Tavoitteenani oli, että koekäytän kyselylomakkeen omalla työpaikallani nuorten pienryhmässä. Aika tuli kuitenkin esteeksi ja lähetinkin kyselyn sitä koekäyttämättä, mikä kostautui muutamassa kohdassa kyselyä.

Nuorten perustietoja kysellessä unohdin erään todella tärkeän tiedon, henkilön synnyinmaan. Tutkimuksestani ei siis löydy tietoa siitä, kuinka moni nuorista on maahanmuuttajataustainen, joka olisi ollut hyvin tärkeä tieto muun muassa koulutuksen ulkopuolelle jäämisen kannalta (katso Taloussanomat 2011). Samoin päihteiden käytöstä olisi saanut ehkä luotettavamman tuloksen, jos olisin kysynyt nuorten alkoholin käyttömääriä. Näin nuoren ei olisi tarvinnut ottaa itse kantaa siihen, että käyttääkö hän liikaa päihteitä.

Likertin asteikon käyttäminen mielipideväittämissä oli perusteltua ja osittain todella hyvin toimivaa. Kuitenkin asteikon keskikohta (en osaa sanoa) olisi voinut olla parempi sijoittaa viimeiseksi vaihtoehdoksi ja lisätä siihen vielä avoin kysymys siitä, miksi nuori ei osaa sanoa. Saattaa nimittäin olla niin, että kyseisen vaihtoehdon käyttäminen oli nuorille liian houkuttelevaa ja helppoa. (katso Heikkilä 2008, 53–54.) Toisaalta nuorille suunnatussa kyselyssä avointen kysymysten käyttäminen on aina hieman riskialtista. Nuorista vain muutama vastasi kyselylomakkeen loppuun laittamaani avoimeen kysymykseen. Kysymys oli suunnattu NUOTTI-hankkeen ohjauskäytäntöjen kehittämiseen. Varasuunnitelmana olikin, että haastattelun muutamaa nuorta saadakseni lisäinformaatiota kysymykseen.

Kyselyn vastausprosentti oli 63,3 %, mikä yllätti sekä minut että NUOTTI-hankkeen ohjaajat positiivisesti. Nuorille suunnatussa kyselyssä on todella

tärkeää huomioida nuorten käyttämä kieli. Onnistuin mielestäni tekemään kyselystä sopivan ytimekkään ja helppolukuisen.

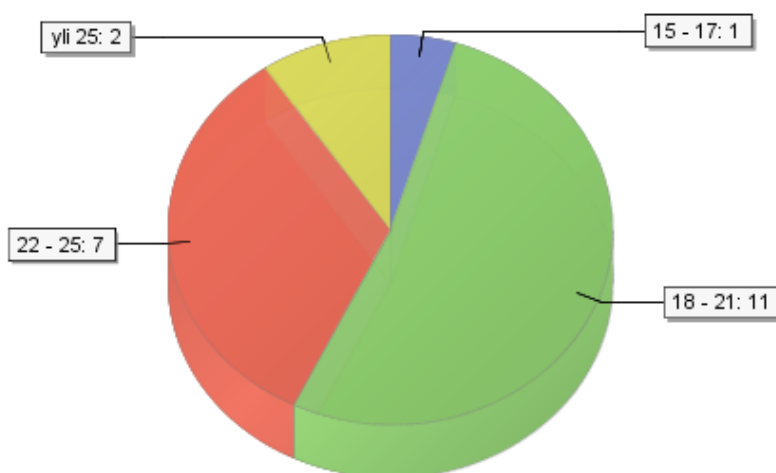
Haastateltavien määrä jäi lopulta kahteen henkilöön. Tarkoituksenani oli haastatella 3 – 5 nuorta, mutta ilmoittautumisia ei tullut kuin kolme, joista yksi jätti saapumatta haastatteluun. Molemmat haastateltavat osoittautuivat hyviksi haastateltaviksi ja sain heiltä paljon aineistoa tutkimukseeni sekä ajattelemisen aihetta omiin näkökulmiini ja ennakkoasenteisiin.

8 TUTKIMUKSEN TULOKSET

8.1 Kyselytutkimuksen tulokset

Ikä, sukupuoli ja asumismuoto

Vastaajista yksi (5 %) oli 15–17-vuotias. 11 (52 %) oli 18–21-vuotiaita. Seitsemän (33 %) oli 22–25-vuotiaita. Yli 25-vuotiaita oli kaksi (10 %). (Kuvio 2).

Kuvio 2. Vastaajien ikäjakauma (ikä: henkilömäärä).

Miehiä vastaajista oli 13 (62 %) ja naisia kahdeksan (38 %). Yhdeksän (43 %) vastaajista asui yksin. Seitsemän vastaajaa (33 %) asui huoltajan luona. Avio- tai avoliitossa asui neljä (20 %) vastaajista, joista kahdella (10 %) on lapsia.

Suoritetut opinnot ja keskeytykset

Kaikki 21 vastaajaa olivat saaneet peruskoulun päättötodistuksen. Luokkamuotoisessa tai laaja-alaisessa erityisopetuksessa oli ollut kolme vastaajaa (14 %). Ammattikoulun suorittaneita oli kuusi (27 %), lukion kolme (14 %) sekä opisto tai ammattikorkeakoulun yksi (5 %). Ammattistartin suorittaneita oli yksi (5 %). Kymmenellä (45 %) vastaajista ei ollut peruskoulun lisäksi muuta koulutusta.

Kesken jääneitä koulutuksia oli yhteensä 14 (67 %). Näistä 11 oli jättänyt kesken ammattikoulun, kaksi lukion ja yksi opiston tai ammattikorkeakoulun.

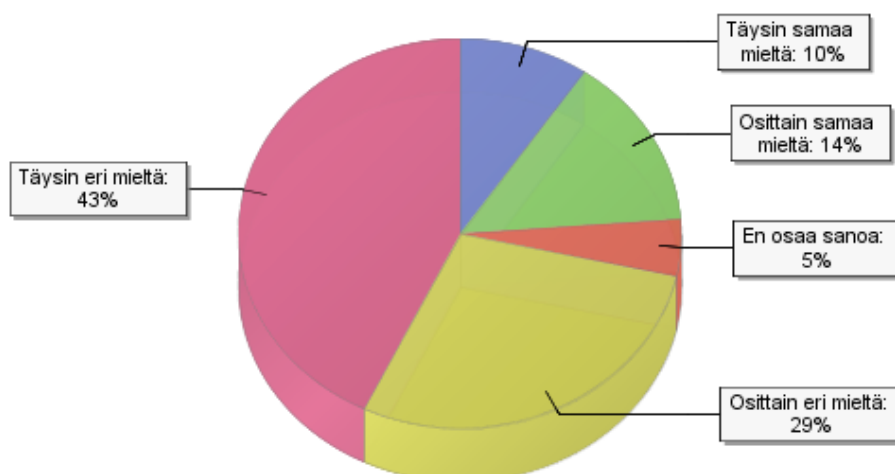
Palkkatyö ja työkokemus

Vastaajista 17 (81 %) ilmoitti olleensa palkkatyössä. Seitsemällä (41 %) palkkatyössä olleista vastaajista kokemusta oli 3 kk–1 vuosi. Neljällä (24 %) heistä oli 1–3 vuotta ja kuudella (35 %) alle kolme kuukautta. Neljällä (19 %) vastaajista ei kokemusta palkkatyöstä ollut lainkaan.

Kyselyn ajankohtana ilmoitti kahdeksan (26 %) vastaajista olevansa myös jossain muualla kuin NUOTTI-hankkeen asiakkaana. Heistä kolme oli työharjoittelussa, kaksi työelämävalmennuksessa, yksi kuntouttavassa työtoiminnassa, yksi äitiyslomalla ja yksi kesätyössä.

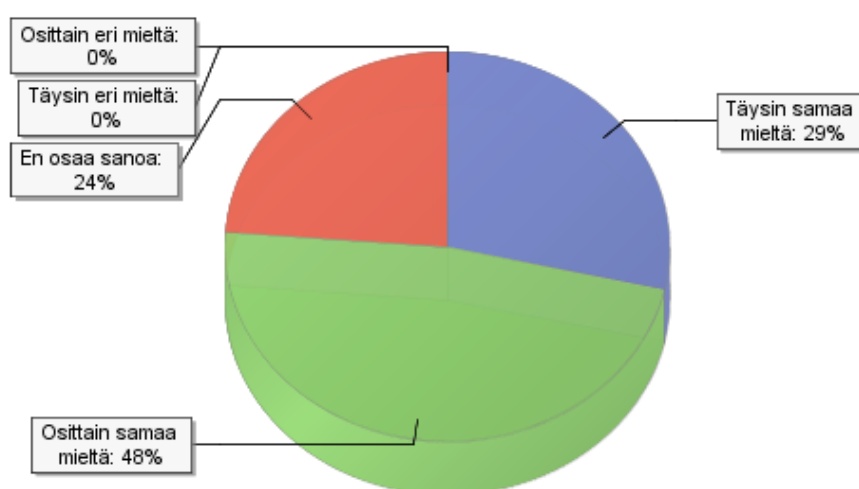
Työnsaantia vaikeuttavat asiat

Nuorten mielipiteitä työnsaannin vaikeuttavista tekijöistä tutkittiin 5 -portaisella asteikolla. Toinen ääripää väittämistä oli täysin eri mieltä, toinen täysin samaa mieltä. Nämä tulokset ilmoitetaan prosenttilukuina. 10 % vastaajista oli täysin samaa mieltä väittämän ”En halua tehdä työtä” kanssa, 43 % oli täysin eri mieltä (kuvio 3).

Kuvio 3. En halua tehdä töitä.

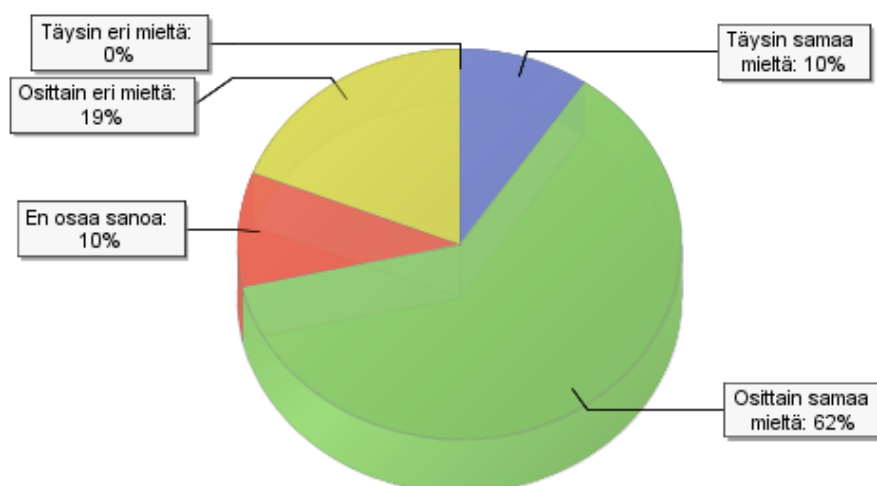
Koulutuksen puute haittaa kyselyyn vastanneita nuoria niin, että 29 % vastaajista oli täysin samaa mieltä ja 29 % osittain samaa mieltä. Täysin eri mieltä oli 14 %. ”Avoimia työpaikkoja on liian vähän” väittämään vastasi nuorista 29 % olevansa täysin samaa mieltä, osittain samaa mieltä oli 48 % (kuvio 4). 33 % nuorista oli täysin eri mieltä väittämän ”En tiedä miten töitä haetaan” kanssa. Täysin samaa mieltä ei ollut kukaan vastaajista. Väittämään ”Työnantajat ovat liian vaativia” vastasi 5 % olevansa täysin eri mieltä, en osaa sanoa vastauksia oli 33 %.

Kuvio 4. Avoimia työpaikkoja on liian vähän.

”Terveystilani haittaa työnsaantia” -väittämään vastasi 29 % olevansa täysin eri mieltä, täysin samaa mieltä oli 19 %. ”En näe työntekoa kannattavaksi taloudellisesti” -väittämään, vastasi 57 % olevansa täysin eri mieltä, täysin samaa mieltä vastauksia ei ollut yhtään. ”Koen itseni huonoksi / osaamattomaksi työntekijäksi” -väittämään, vastasi 24 % olevansa täysin eri mieltä, täysin samaa mieltä oli 14 % vastaajista.

”Työpaikan hakeminen pelottaa minua” -väittämän kanssa osittain samaa mieltä oli 33 % vastaajista, täysin eri mieltä oli 14 %. ”Työkokemuksen puute haittaa työnsaantia” -väittämään (kuvio 5) vastasi 62 % olevansa osittain samaa mieltä, 10 % oli täysin samaa mieltä. Täysin eri mieltä ei ollut kukaan vastaajista.

Kuvio 5. Työkokemuksen puute haittaa työnsaantia.

"Työttömänä ei ole paha olla, jos toimeentulo on turvattu" -väittämän kanssa täysin samaa mieltä oli 14 %, täysin eri mieltä oli 19 %. "En halua tehdä vuorotöitä" -väittämän kanssa täysin eri mieltä oli 29 %, osittain samaa mieltä oli 24 %. "Käytän liikaa päihteitä, enkä pysty keskittymään työnhakuun tai opiskeluun" -väittämään vastasi 81 % nuorista olevansa täysin eri mieltä, osittain samaa mieltä oli 5 %.

"En halua tehdä pätkätöitä" -väittämän kanssa täysin samaa mieltä oli 5 % vastaajista, täysin eri mieltä oli 14 %. Täysin eri mieltä väittämän "Olen tottunut siihen, että töitä ei ole ja silti pärjään elämässäni" kanssa oli 19 % vastaajista. Osittain samaa mieltä oli 33 %. "Minulla on vain huonoja kokemuksia työnantajista" -väittämän kanssa täysin eri mieltä oli 33 %, täysin samaa mieltä 5 %.

Usko tulevaan työpaikkaan sekä vanhempien työttömyys

Vastaajista 13 (62 %) uskoi, että saa seuraavan kolmen vuoden kuluessa pysyvän työpaikan itselleen. Kahdeksan (38 %) oli sitä mieltä, että ei tule saamaan pysyvää työpaikkaa.

Nuorilta kysyttiin, tietävätkö he vanhempiansa olleen työttöminä viimeisen kahden vuoden aikana yli kolmen kuukauden jaksoa. Nuorista 14 (67 %) vastasi äidin työttömyyteen, että ei ole ollut työttömänä. Kyllä-vastauksia tuli viisi (24 %), en osaa sanoa -vastauksia kaksi (10 %). Isän työttömyyteen tuli ei -vastauksia 12 (57 %) ja kyllä -vastauksia viisi (24 %). En osaa sanoa -vastauksia tuli neljä (19 %).

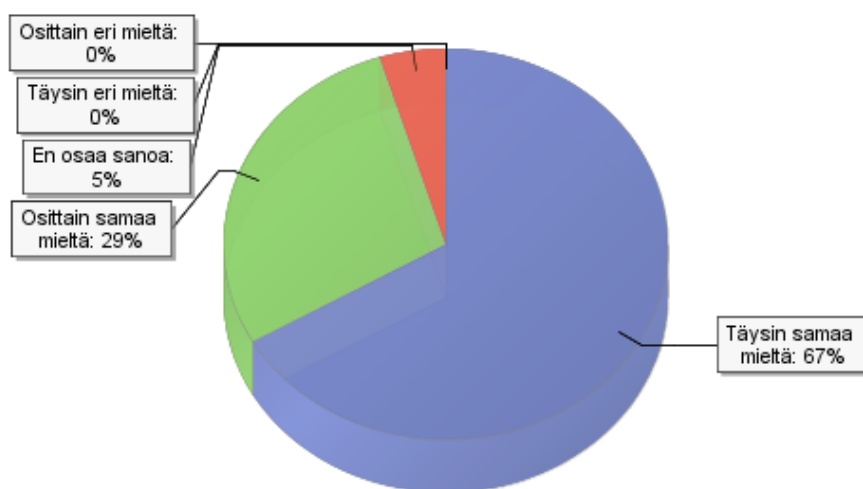
NUOTTI-hankkeeseen mukaan tuleminen

Nuorilta kysyttiin, että miksi he lähtivät mukaan NUOTTI-hankkeeseen. Seitsemän (30 %) nuorta ilmoitti ilmoittautuneensa itsenäisesti, joista yksi lähti mukaan vanhempien toiveesta, yksi kavereiden suosittelemana. 14 (61 %) nuorta oli saanut lähetteen NUOTTI-hankkeeseen. Lähettävistä tahoista Salon seudun ammattiopistolta oli tullut neljä lähetettä. Työvoimatoimistosta lähetteitä oli tullut kahdeksan. Salon seudun aikuisopiston ohjaavasta koulutuksesta sekä sosiaalitoimistosta oli tullut molemmista yksi lähete.

Nuorten arvio NUOTTI-hankkeen yksilöllisestä ohjauksesta sekä toiminnasta

Nuorten mielipiteitä NUOTTI-hankkeen yksilöllisestä ohjauksesta sekä toiminnasta yleensä tutkittiin 5 -portaisella asteikolla. Toinen ääripää väittämistä oli täysin eri mieltä, toinen täysin samaa mieltä. Nämä tulokset ilmoitetaan prosenttilukuina.

Nuorista 67 % oli täysin samaa mieltä siitä, että henkilökohtaista ohjausta on tarjottu riittävästi, osittain samaa mieltä oli 29 % (kuvio 6).

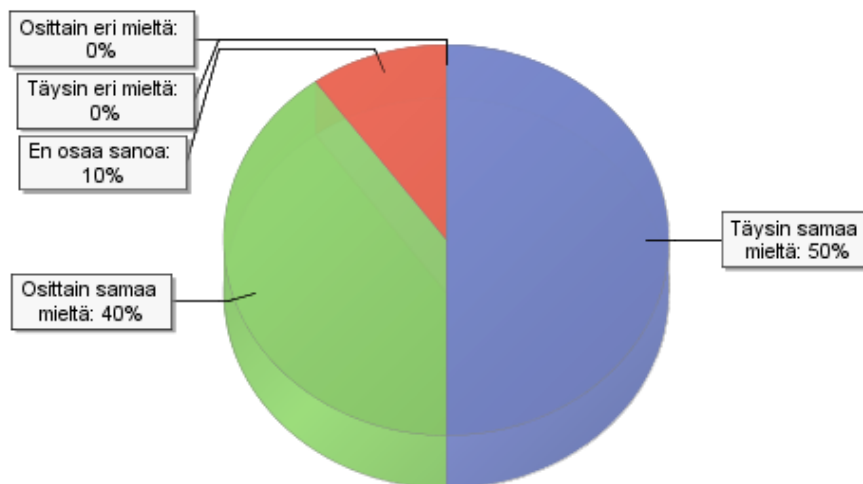
Kuvio 6. Henkilökohtaista ohjausta on tarjottu riittävästi.

"Ohjaukseen on helppo mennä" -väittämän kanssa oli 62 % nuorista täysin samaa mieltä, täysin eri mieltä oli 5 %. "Ohjaus on vahvistanut käsitystäni siitä, mille alalle tai millaisiin töihin voisin sijoittua" -väittämän kanssa osittain samaa mieltä oli 38 % ja täysin samaa mieltä 24 %. Täysin samaa mieltä väittämän "NUOTTI-hankkeesta on ollut minulle hyötyä" -väittämän kanssa oli 43 %, osittain eri mieltä oli 10 %.

"Ohjaajille on helppo puhua omista asioista" väittämään tuli täysin samaa mieltä vastauksia 67 %, osittain samaa mieltä 24 %. Nuorista 38 % oli osittain samaa mieltä väittämän "Ohjauksen kautta olen oppinut uusia asioita itsestäni", osittain eri mieltä oli 10 %. "Ohjaus on lisännyt motivaatiani" väittämän kanssa osittain samaa mieltä oli 48 %, täysin eri mieltä oli 5 %. "NUOTTI-hankkeen kautta olen saanut apua myös muuhun kuin työllistymiseen!" väittämän kanssa osittain samaa mieltä oli 48 % nuorista, osittain eri mieltä oli 10 %.

62 % nuorista oli täysin samaa mieltä väittämän "Minua on kuunneltu ja mielipiteitäni on arvostettu" kanssa, 29 % oli osittain samaa mieltä. NUOTTI-hanketta suosittelee kavereilleen 57 % (täysin samaa mieltä) ja 33 % (osittain samaa mieltä). Väittämään "Sain etukäteen tarpeeksi tietoa NUOTTI-hankkeesta" vastasi 43 % olevansa osittain samaa mieltä, 19 % oli osittain eri

mieltä. 50 % nuorista oli täysin samaa mieltä väittämän ”NUOTTI-hankkeen ohjaajat osaavat auttaa minua ongelmassani”, 40 % oli osittain samaa mieltä (kuvio 7).

Kuvio 7. NUOTTI-hankkeen ohjaajat osaavat auttaa minua ongelmassani.

Väittämään ”Uskon, että ohjaus auttaa minua työllistymisessä” kanssa oli nuorista 43 % täysin samaa mieltä, osittain samaa mieltä 14 %.

Nuorten toiveet ja kehittämis ehdotukset NUOTTI-hankkeelle

Kyselylomakkeen viimeiseen kysymykseen nuoret saivat vapaasti kertoa toiveitaan ja kehittämis ehdotuksiaan NUOTTI-hankkeelle. Vastauksia tuli neljä eli 19 % nuorista vastasi kysymykseen.

Konkreettisia kehittämis ehdotuksia ei vastauksissa ollut. Yksi vastaajista kokee aikaiset heräämiset ja ohjaustapaamiset harmittavina, mutta muuten hanke toimii tarpeeksi hyvin. Kahdelta vastaajalta tuli hyvin positiivista palautetta hankkeelle. Toinen kokee motivaation lisääntyneen ja ohjaajan antamat neuvot ovat auttaneet paljon, toive saada työpaikka hankkeen avulla on suuri. Toisen mielestä hanke on jo niin hyvässä ”kuosissa”, että kehittämis ehdotuksia on vaikea antaa. Neljäs vastasi emt eli Nettislangi-sanakirjan (Mesenet 2011) mukaan ”En minä tiedä”.

8.2 Haastattelun tulokset

Molemmat haastateltavat olivat sitä mieltä, että NUOTTI-hankkeesta on ollut konkreettista apua työllistymiseen. Toinen koki työnhakutaitojensa kasvaneen ja motivaation lisääntyneen. Toiselle ohjaajan antamat neuvot ja ohjeet koulutukseen hakeutumisesta, ovat lisänneet toivoa saada joskus työpaikka.

H1: Se on nyt hyvä, ku tiedän, mitä voin hakee ja miten.

H2: Olen joteskin innostuneempi hakee kaikkee, motivoituneempi silleen.

Suurimmaksi esteeksi omaan työllistymiseen koki toinen haastateltavista motivaation puutteen, mikä ilmenee työhakemuksien lähettämättä jättämisillä.

H1: Rehellisesti sanottuna ei enää jaksa hakee töitä, ku lippuu ja lappuu pistää menee, mutta koskaan ei pääse töihin.

Toinen nuorista ilmoitti suurimmaksi esteeksi sen, että työnantajat ovat aivan liian vaativia.

H1: Työkokemusta pitäis olla silleen kaksyötä vuotta ja koulutus huippu. Sit kuiteskin pitäis olla ikää alle kolkytä, et mahoton yhtälö.

Molemmat haastateltavat kokivat työkokemuksen puutteen suureksi esteeksi. Työkokemusta ei kerry, jos töitä ei saa. Toinen haastateltava koki myös työpaikkailmoitusten antavan usein virheellisen kuvan työn vaatimustasosta. Ilmoituksessa ei vaadita työkokemusta, mutta haastattelussa sitten ilmenee, että kokemusta pitäisi olla.

H2: Siis sairaan turhauttavaa, ku koulutus riittäis, mut sit se tyssää kokemukseen.

NUOTTI-hankkeen yksilöllinen ohjaus saa molemmilta haastateltavilta vain kiitosta. Kehittämistä nuorten mielestä ei ole, koska kaikki toimii hyvin.

H1: Mitä mä nyt voisin keksii, ku kaikki on ihan ok ja tykkään, että joku pitää silleen mut ajan tasalla.

H2: En keksi mitään ja mietin tätä jo siihen kyselyyn vastatessa. Ei tuu mitään mieleen.

Kysymykseen terveydentilan vaikutuksesta työnsaantiin, vastasivat molemmat haastateltavat olevansa terveitä. Terveydentila ei haittaa työnsaantia.

"Oletko valmis tekemään vuorotöitä" kysymykseen vastasi toinen haastateltavista, että mikä tahansa työ kelpaa ja vuorotyöt ovat ihan hyvä asia.

H1: Ihan sama onks vuorotyötä. Kuha vaa saisi töitä!

Toinen haastateltavista kokee, että vuorotyöt saattaisivat olla raskaita.

H2: Mielummin sit silleen päivää tekisin. Rahaahan siit saisi, mutta aika raskasta kyl varmaan.

Kysymykseen "Pärjään elämässä, vaikka töitä ei ole", vastasivat molemmat haastateltavat olevansa eri mieltä.

H1: Vuokran jälkeen jää kolmesataa eli en pärjää, töitä täytyy saada.

H2: Raha ei riitä mihinkään. Tosi tylsää, ku ei voi ees harrastaa.

"Onko avoimia työpaikkoja liian vähän" kysymykseen vastasi toinen haastateltavista, että avoimia työpaikkoja kyllä on, mutta vaatimustaso on liian korkea.

H1: Siis työ voi olla ihan simppele, mutt vaatimukset ihan kauheet.

Toinen haastateltavista koki, että sopivia avoimia työpaikkoja on aivan liian vähän. Kaupan alan työt eivät haastateltavaa kiinnosta ja elektroniikkateollisuuden ei työntekijöitä tällä hetkellä haeta.

H2: Ei jotain kuukauden osa-aikasta hommaa voi laskea avoimeks. Vuokrafirmit tarjoaa just jotain tollasta. Pitäs olla opiskelija ja asuu koton.

Ohjauksen vaikutuksesta motivaatioon olivat molemmat haastateltavat yhtä mieltä. Molemmat kokivat motivaation lisääntyneen NUOTTI-hankkeen ohjauksen myötä. Motivaatio kasvaa, kun saa lisää tietoa eri koulutusvaihtoehdoista ja työnhausta.

H2: Ei silleen oo oikeen mitään tekemistä, nii on hyvä, et käy jossaan ees.

Kysymykseen siitä, että uskovatko haastateltavat ohjauksen auttavan työllistymisessä, tuli hyvin yhteneväiset vastaukset. Toinen kokee ohjauksen auttavan pitkällä aikavälillä työllistymiseen ja toinen kokee jo nyt saaneensa apua työllistymiseen.

H1: On siitä hyötyä, ainakin tulevaisuudessa.

H2: Olen paljon varmempi ittestäni ja tiän miten töitä haetaan.

8.3 Johtopäätökset

Tutkimukseni kohdistui NUOTTI-hankkeen ohjauksen ja neuvonnan pilotteihin. Tutkimus on osa hankkeen kehittämistoimintaa. Tutkimuksen tarkoituksena oli saada nuorten oma ääni ja mielipiteet kuuluviin sekä kerätä perustietoa hankkeen nuorista. Tutkimuksen sähköinen kysely toteutettiin kesäkuun 2011 aikana. Vastausprosentti sähköisesti toteutettuun kyselyyn oli hyvä, 63,3 %. Haastattelusta, joka toteutettiin syyskuun 2011 aikana, sain vielä lisää materiaalia johtopäätösten tekemiseen.

NUOTTI-hankkeen asiakas

Tyypillinen kyselyyn vastannut hankkeen asiakas on 18–25-vuotias henkilö, joka asuu yksin tai avio- / avoliitossa. Näistä nuorista 62 % oli miehiä ja naisia 38 %, mikä poikkeaa selkeästi valtakunnallisista eroista, jotka eivät ole näin suuria. Tilastokeskuksen heinäkuun työvoimatutkimuksen mukaan työttömyysaste sukupuolen ja iän mukaan on seuraava: Miehet 15–24 vuotta 15,5 % ja 25–34 vuotta 7,5 %. Naiset 15–24 vuotta 12,0 % ja 25–34 vuotta 7,9 %.(Tilastokeskus 2011c.)

Tilastokeskuksen koulutustilastoissa 2009 tutkintoon johtavan koulutuksen opiskelijoista 5,4 % keskeytti opinnot eikä jatkanut missään tutkintoon johtavassa koulutuksessa lukuvuoden 2008/2009 aikana. Nuorille suunnatussa lukiokoulutuksessa keskeyttämisprosentti oli 3,9 %, ammatillisessa koulutuksessa 8,5 %, ammattikorkeakoulutuksessa 8,6 % ja yliopistokoulutuksessa 6,2 % (Tilastokeskus 2009). NUOTTI-hankkeen kyselyyn vastanneista nuorista koulun oli jättänyt kesken 67 %. Valtakunnalliseen tasoon verrattuna oli NUOTTI-hankkeen nuorilla ammatillisen koulutuksen keskeyttämisprosentti huomattavan paljon suurempi. Kyselyyn vastanneista nuorista ammattikoulun oli jättänyt kesken peräti 46 %.

Ammattikoulun keskeyttämisen yleisin syy on Helena Helveen mukaan nuoren siirtyminen muuhun koulutukseen. Työmarkkinatukilain velvoitteilla, joiden mukaan alle 25-vuotiaan pitää hakea vähintään kolmeen eri oppilaitokseen, jotta hän on oikeutettu työttömyyskorvaukseen, on varmasti myös ollut

merkitystä keskeyttäneiden määrän kasvuun. Kaiken kaikkiaan ammattikouluissa tapahtunut kehitys voi johtaa pulaan ammattitaitoisesta työvoimasta. (Helve 2002, 48.)

Hallitusohjelman mukaan nuorten yhteiskuntatakuu toteutetaan niin, että jokaiselle alle 25-vuotiaalle ja alle 30-vuotiaalle vastavalmistuneelle voidaan tarjota työ-, harjoittelu-, opiskelu-, työpaja- tai kuntoutuspaikka viimeistään kolmen kuukauden kuluessa työttömäksi joutumisesta. (Kunnat.net 2011.) Työ- ja elinkeinoministeriön tiedotteessa (9.9.2011) kerrotaan, että työministeri Lauri Ihalainen on asettanut työryhmän valmistelemaan esitykset nuorten yhteiskuntatakuun toteuttamiseksi vuoden 2013 alusta. Ihalainen pitää hankkeen onnistumista erittäin tärkeänä, jotta vältetään nuorten syrjäytymiseltä koulutuksesta, työstä ja yhteiskunnasta. Nuorten yhteiskuntatakuun toteutuminen edellyttää muun muassa nuorille suunnatun työvoimapolitiittisen koulutuksen lisäämistä. Myös pienille ja keskisuurille yrityksille on luotava edellytykset järjestää oppisopimuskoulutusta onnistuneesti. Työtä ja koulutusta yhdistämällä on edistettävä nuorten kiinnittymistä työelämään ja etsittävä sellaisia ammatillisen koulutuksen toimintamalleja, jotka auttavat nuorten työelämään pääsyä. Tärkeää on luoda palkattoman työharjoittelun käytöstä pelisäännöt yhdessä työmarkkinajärjestöjen kanssa. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2011b.)

Yhteiskunnallisen järjestelmän näkökulmasta sosiaalinen syrjäytyminen yksilöä yhteiskuntaan yhdistävien siteiden heikkoutena määrittyy ennen muuta työstä syrjäytymisenä, työ on siis keskeinen yksilöiden siteille yhteiskuntaan. (Raunio 2006, 11.)

Yhteiskuntatakuu luo haasteita myös NUOTTI-hankkeen ohjaukseen sekä neuvontaan. Kyselyyn vastanneista nuorista vain 26 % oli joko työharjoittelun, työelämävalmennuksen, kuntouttavan työtoiminnan tai jonkin muun piirissä.

Nuorten mielipiteet hankkeen kautta saamaansa konkreettiseen apuun työllistymisessä

Sosiaalipedagogisessa muutostyössä tavoitellaan yksilön elämänhallinnan vahvistamista niin, että hän kykenee selviytymään ikäkauden kehitystehtävistä ja tekemään omaa elämänkulkua myönteisesti ohjaavia ratkaisuja. (Lämsä 2009.)

Nuoruus on maailmankuvan tietoisien rakentamisen aikaa, johon nuori tarvitsee tukea. Nuorisokasvatus on nuoren rinnalla kulkemista siinä prosessissa, jossa hän jäsentää maailmaa ja muodostaa käsitystään elämästä, ihmisestä, yhteiskunnasta, uskonnosta, moraalista, sukupuolisuudesta, yhteiskunnassa vallitsevista arvoista ja tavoista sekä erilaisista kulttuurimuodosteista. (Hämäläinen 2010b, 176.)

Kyselyyn vastanneista nuorista peräti 90 % koki, että hankkeen ohjaajat osaavat auttaa heitä ongelmissaan. Haastateltavat nuoret kokivat hankkeen ohjauksen lisänneen motivaatiota sekä valmiuksia hakea töitä. Toivo siitä, että joskus työpaikka löytyy, on myös kasvanut. Konkreettinen apu työllistymiseen voi siis olla muutakin kuin työpaikan löytyminen.

Kysymys ohjauksen vaikutuksesta nuorten käsitykseen siitä, mille alalle tai millaisiin töihin voisi sijoittua, saattoi olla hieman ongelmallinen. Nuorista 38 % vastasi, että ei osaa sanoa. Ohjaajien antama tuki nuorille on hyvin kokonaisvaltaista ja jos henkilökohtaisia tapaamisia on ollut vain kolme kertaa, ei välttämättä työllistymiseen liittyviä asioita ole ehditty edes kartoittaa. Yhteiskuntatakuun toteutuksessa on tärkeää lisätä nuorten kokemuksia työelämästä. Vain kokemuksen kautta voi löytää oikeita käsityksiä omista vahvuuksistaan työelämässä.

Lakia kuntouttavasta työtoiminnasta (Finlex 189/2001) sovelletaan mm. aktivointisuunnitelman laatimiseen ja kuntouttavan työtoiminnan järjestämiseen työttömälle alle 25-vuotiaalle työmarkkinatukeen oikeutetulle tai toimeentulotukea saavalle. Kyselyyn vastanneista nuorista 90 % on alle 25-vuotiaita eli laki koskettaa heitä läheisesti. NUOTTI-hankkeen tärkeä tehtävä on

kehittää verkostoyhteistyötä, jonka avulla nuoret saavat laadukkaampaa palvelua ja juoksuttaminen luukulta toiselle vähenee. (katso Linnossuo 2004, 24.) Verkostoyhteistyö paikallisten työnantajien kanssa on todella tärkeää, jotta työharjoittelun, työelämävalmennuksen sekä muiden työelämään tutustumisen mahdollisuus nuorille lisääntyy. Haastateltavistani molemmat olisivat valmiita työharjoitteluun. Toisella kokemusta työharjoittelusta ja pajatoiminnasta oli yhteensä vuosi, minkä jälkeen hänelle ei ole työ- ja elinkeinotoimistosta tarjottu uutta mahdollisuutta esimerkiksi työharjoitteluun.

Palveluinterventioita ovat esimerkiksi työllistymiseen liittyvä ohjaus ja neuvonta, tukityöllistäminen tai työvoimakoulutus. Näiden katsotaan olevan työelämään integroivia toimia. Taloudelliset interventiot taas käsittävät työttömiin kohdistuessaan työn vastaanottamiseen liittyviä kannusteita tai sanktioita. Työtöntä sosiaalietuuden saajaa voidaan esimerkiksi velvoittaa osallistumaan aktivointitoimiin etuuden ehtona, tällainen etuus voi olla vaikka toimeentulotuki. (Sorvoja 2009, 9.) On haasteellista ohjaajien ammattitaidolle, jos nuoren asenne työtä kohtaan on hyvin negatiivinen. Ohjauksessa on tärkeää kunnioittaa nuoren itsemääräämisoikeutta ja aktivoida häntä itseään ottamaan vastuu omista asioistaan. Tämä vaatii ohjaajalta palveluohjausmallin mukaista kokonaisvaltaista vastuunottoa ja laajaa verkostoyhteistyötä. (Linnossuo 2004, 24.)

NUOTTI-hankkeen ohjaajien työote on hyvin arkilähtöistä ja tavoitteiden asettaminen vaatii herkkyyttä kuunnella nuorta ja hänen elämäntilannettaan. Työllistyminen on tavoitteena aika kaukainen, jos esimerkiksi arjenhallinta on hukassa. Sosiaalipedagogisessa ammatillisessa toiminnassa keskeistä on juuri arkilähtöisyys, dialogisuus, sosiaalinen diagnoosi, osallisuus ja yhteisöllisyys. Arkisuuntautunut sosiaalipedagogiikka korostaakin toivon näköalaa, sen tavoite on saada ihmiset tiedostamaan muutoksen mahdollisuudet omassa arjessaan. (Ranne ym. 2005, 16.) Kyselyyn vastaajista 81 % oli sitä mieltä, että NUOTTI-hankkeesta on ollut hänelle hyötyä ja 77 % oli sitä mieltä, että apua on saanut myös muuhun kuin työllistymiseen.

Nuorten mielipiteet työllistymisen esteisiin

Taloudellisen tiedotustoimiston Nuoret ja ammatinvalinta 2010 -tutkimuksen mukaan nuoria huolestuttaa, miten työelämään ylipäänsä pääsee mukaan ja sitä kautta kartuttamaan työkokemustaan. Nuoret kaipaavat työkokemusta jo kouluaikana, mutta työ- ja harjoittelupaikkojen saaminen on vaikeata (Elinkeinoelämän keskusliitto 2011). Kyselyyn vastanneista nuorista yli puolet koki koulutuksen puutteen haittaavan työnsaantia. 77 % oli sitä mieltä, että avoimia työpaikkoja on liian vähän. 72 % oli sitä mieltä, että työkokemuksen puute haittaa työnsaantia. Haastatellessani kahta nuorta, nousi työkokemuksen puute suureksi esteeksi työllistymiseen. Työkokemusta ei kerry, jos töitä ei saa.

Nuorten arvot ja elämä -tutkimus vuodelta 2009 osoittaa, että suomalaiset nuoret arvostavat työtä ja pitävät työelämää tärkeänä osa-alueena elämässään. Nuoria kuitenkin huolestuttaa oman työpaikan löytyminen ja tulevaisuudessa työssä jaksaminen. Nuorten arvot ja elämä -tutkimuksessa 76 % nuorista oli huolissaan arvomaailmojen kovenemisesta ja naisista jopa 46 % piti työelämää pelottavana paikkana (Taloudellinen tiedotustoimisto 2011). Tutkimukseni kyselyyn vastanneista nuorista melkein puolet koki työnantajien olevan liian vaativia ja 38 % ilmoitti, että työpaikan hakeminen on pelottavaa. Ristiriitaista on se, että kyselyn nuoret kokevat työnhakutaitonsa hyväksi, mutta 19 % koki olevansa työntekijänä huono tai osaamaton. Työharjoittelun tai työelämävalmennuksen merkitys työkokemuksen kartoittamisessa on suuri. Yhteistyöverkostojen kehittäminen työelämään sekä palveluohjausmallin mukainen kokonaisvaltainen vastuunotto on tärkeää työharjoittelun tai työelämävalmennuksen onnistumisen suhteen. Onnistumisen kokemukset sekä tietoisuus työelämästä voivat lisätä positiivisesti nuorten kuvaa itsestään työntekijöinä ja lisätä heidän varmuuttaan hakeutua töihin tai koulutukseen.

Tutkimuksessani kyselyyn vastanneista nuorista 81 % oli täysin eri mieltä väittämän ”Käytän liikaa päihteitä, enkä pysty keskittymään työnhakuun tai opiskeluun”. Johtopäätöksenä voi siis olettaa, että NUOTTI-hankkeen asiakkailla ei ole ongelmia päihteiden kanssa. Toisaalta osittain samaa mieltä

oli 5 % ja 14 % ei osannut vastata. Suurin osa suomalaisista juo alkoholia ja näin nuoret sosiaalistuvat alkoholin käyttöön.

Niin kutsuttu eurooppalainen juomatapa ei näytä yleistyneen aikuistenkaan parissa. Humalajuomisen osuus on pysynyt korkeana, eikä alkoholi ole muuttunut Suomessa ruokajuomaksi (Alko 2003, 30). Nuoruusikään kuuluu voimakkaasti rajojen hakeminen ja riskinotto, mihin usein kuuluu päihteiden käyttö. Riskikäyttäytymiselle alttiiseen ja runsaasti päihteitä käyttävään kaveripiiriin ajautuminen muodostaa nuorelle riskin haitallisen päihteenkäytön kehittymiselle (Fröjd ym. 2009, 4).

Terveys 2000 -tutkimuksessa mielenterveys- ja päihdehäiriöillä on yhteys matalaan peruskoulutustasoon ja työttömyyteen. Työttömyys liittyi vahvasti päihdehäiriöihin, lähes neljännes työttömistä kärsi päihdehäiriöistä tai -riippuvuudesta, kun taas työllisistä osuus oli noin viisi % (Terveystieteiden tutkimuskeskus ja Hyvinvoinnin laitos 2009). Päihdeongelmasta kertominen ja sen tunnustaminen ei ole helppoa. On tärkeää, että kyselyyn vastanneista nuorista 91 % koki NUOTTI-hankkeen henkilökohtaiseen ohjaukseen menon helpoksi, kuten myös omista asioista puhumisen ohjaajille.

Kyselytutkimuksen tuloksena nuoret kokivat suurimmiksi esteiksi työllistymiseen koulutuksen ja työkokemuksen puutteen sekä avointen työpaikkojen vähäisyyden.

Nuorten kehittämis ehdotukset NUOTTI-hankkeen palveluohjaukseen

Nuorten vastauksista NUOTTI-hankkeen palveluohjauksen kehittämiseen ei voi suoraan tehdä johtopäätöksiä. Nuoret ovat tyytyväisiä ohjaukseen ja kehittämistarpeita ei heidän mukaansa löydy.

Sekä kyselytutkimuksessa että haastattelussa nuoret kertoivat, että ohjaukseen on mukava ja helppo mennä. Moni nuorista ilmoitti, että motivaatio opiskelupaikan tai työn hakemiseen on kasvanut palveluohjauksen myötä.

Palveluohjaus on intensiivistä asiakastyötä, jossa muutostyö tapahtuu asiakkaan sitoutumisen myötä. Ammattilaisen tehtävänä on asiakkaan omien

ratkaisumallien tukeminen ja kunnioittaminen. (Suominen & Tuominen 2007, 46.)

Asiakkaan ja palveluohjaajan suhteessa edetään askel askeleelta. Vähitellen voimavarat tulevat näkyviin ja ne vahvistuvat asiakkaan ja palveluohjaajan suhteen kautta. Dialogisuus ohjauksessa on väline, jonka kautta muutostyö mahdollistuu. Dialoginen orientaatio perustuu luottamukseen. (Suominen & Tuominen 2007, 79.)

Johtopäätöksenä voidaan todeta, että NUOTTI-hankkeen ohjauksen ja neuvonnan pilotit ovat tuottaneet hankkeen nuorille paljon positiivisia kokemuksia ja voimavarojen kasvua oman elämänsä suunnan määrittelyyn ja rakentamiseen. Sosiaalipedagogisessa ammatillisessa toiminnassa keskeistä on arkilähtöisyys, dialogisuus, sosiaalinen diagnoosi, osallisuus ja yhteisöllisyys. Arkisuuntautunut sosiaalipedagogiikka korostaakin toivon näköalaa, sen tavoite on saada ihmiset tiedostamaan muutoksen mahdollisuudet omassa arjessaan. (Ranne ym. 2005, 16.)

Sirpa Taskinen pohtii julkaisussaan ”Huono ennuste” syrjäytymisen käsitettä. Aikuisiinkin sovellettuna syrjäytymisen käsite jää usein varsin epämääräiseksi eikä se tuo lapsiin ja nuoriin liitettynä erityisen suurta lisäarvoa. Taskisen mukaan jos syrjäytymisen käsitettä on käytettävä, niin lasten ja nuorten osalta on parasta puhua syrjäytymisvaarasta. (Taskinen 2001, 14.)

Yhteiskuntapoliittisessa näkökulmassa paras lääke syrjäytymiseen ja siitä aiheutuviin ongelmiin on työnteon kautta tapahtuva yhteiskuntaan integroituminen. Työelämään integroimisessa tarvitaan yleisiä yhteiskunta- ja talouspoliittisia toimenpiteitä sekä kuntouttavia ja yksilöllisiä toimenpiteitä. Työttömien joukossa on yhä enemmän vaikeasti työllistyviä henkilöitä, joiden työllistymiseen eivät riitä yleisluonteiset toimenpiteet. Tällöin tarkoitetaan yhtäältä ikääntyviä huonosti koulutettuja, toisaalta koulutuksen ulkopuolelle jääneitä nuoria, joilta puuttuu työkokemus. Lisäksi vajaakuntoiset ja maahanmuuttajat muodostavat oman vaikeasti työllistettävän ryhmänsä. (Raunio 2006, 83–84.)

Syrjäytymisvaarassa olevat nuoret tarvitsevat ohjausta ja neuvontaa. Kyselyyn vastanneet nuoret kertoivat, että motivaatio on kasvanut työn- tai opiskelupaikan hakuun. Muutostyö on lähtenyt liikkeelle ja nuorten vaara syrjäytyä pienenee. Nuorten työelämävalmiuksia ja osaamista pitää tukea ja siihen tarvitaan resursseja. Katkeamattoman palveluprosessin, nuorten osaamista ja työllistymistä tukevien toimijoiden yhteistyön ja tiedonkulun kehittämistä Salon seudulla tarvitaan.

9 POHDINTA JA KEHITTÄMISEHDOTUKSET

Yhteiskunnallisen tilanteen vaikutus lapsiin ja nuoriin kiinnostaa minua työkokemukseni kautta, jonka olen saanut toimiessani erityiskoulussa ala- ja yläkouluikäisten parissa. Nykyinen työni Salon seudun aikuisopiston ohjaavassa koulutuksessa on lisännyt kiinnostustani nuorten työllistymisen ongelmiin. Sosionomin (AMK) ammatilliseen pätevyYTEEN liittyy vahvasti palveluohjauksen osaaminen ja sen käyttäminen työmenetelmänä sekä sosiaalipedagogiikan ymmärtäminen sosiaalisen kasvatuksen keinona tukemaan ihmisiä arkipäivässään niin, että he voivat askel askeleelta löytää omia keinoja voimaantumiseen.

Tarkastelin palveluohjauksen ja sosiaalipedagogiikan kautta nuorten syrjäytymistä ja työttömyyttä, jotka ovat hyvin ajankohtaisia aiheita yhteiskunnassamme. Nuorten työttömyyden problematiikkaa lisää tieto siitä, että lähitulevaisuudessa työpaikkoja vapautuu eläköitymisen kautta runsaasti. Nuorten yhteiskuntaan kiinnittymistä, osallisuutta ja osallistumista voidaan tukea kasvatuksellisin keinoin, mikä edellyttää palveluohjausmallin mukaista tavoitteellista toimintaa eri verkostojen kesken. Nuorten koulutuksesta ja työelämästä syrjäytymistä pyritään vähentämään nuorten yhteiskuntatakuun kautta. Yhteiskuntatakuun toteutuminen vaatii yhteistyökuvioiden ja verkostoitumisen kehittämistä laajasti ja ennakkoluulottomasti eri toimijoiden kesken.

On tärkeää, että nuoret kokevat voivansa vaikuttaa oman elämänsä suuntaan, suunnitella elämäänsä ja tehdä valintoja. Työllä on suuri merkitys yhteiskunnallisen järjestelmän, mutta samalla myös yksilön näkökulmasta. On huolestuttavaa, että nuoret eivät saa työkokemusta, jonka avulla he voivat suunnitella tulevaisuuttaan. Vain kokemuksen myötä voi tehdä valintoja esimerkiksi opiskelun suhteen. Jos nuori hakeutuu opiskelemaan vain teorian tietojen pohjalta, saattaa pettymys opiskeltavasta alasta olla niin suuri, että opiskelu keskeytyy. Nuoren kuva itsestään työntekijänä rakentuu

kokemuksen kautta. Positiiviset kokemukset lisäävät itseluottamusta ja varmuutta hakeutua töihin tai koulutukseen alalle joka tuntuu omalta.

Työharjoittelu ja työelämävalmennus ovat niitä areenoita, joissa työnantaja ja työntekijä voivat kohdata toisensa ilman työllistämisen aiheuttamia velvoitteita. Yhteiskuntapoliittisesti tarkasteltuna työnteko on hyvä lääke syrjäytymiseen ja edistää yksilön integroitumista yhteiskuntaan. Yksilölliset ja kuntouttavat työtavat ovat tärkeitä työskennellessä vaikeasti työllistyvien henkilöiden parissa. Tutkimuksen tuloksia pohtiessa ja nuorten työllistymisen ongelmiin tutustuesssa, muovautuivat kehittämis ehdotukset NUOTTI-hankkeen ohjaukseen ja neuvontaan.

Mitä voisi kehittää ja miten? Tutkimuksessani nousi vahvasti esiin nuorten tarve työkokemukseen. Tätä tarvetta kannattaa hyödyntää työelämässä niin, että tulevaisuudessa löytyy osaavia työntekijöitä eläkkeelle siirtyvien suurten ikäryhmien tilalle. Työharjoittelusopimuksia tehtäessä on tärkeää sopia pelisäännöistä ja tavoitteista. Ohjaajan tuki työharjoittelun tai työelämävalmennuksen alussa ja sen kuluessa on tärkeää. Saattamalla ohjaaminen ja työnantajan kanssa käytävä vuoropuhelu lisäävät työharjoittelun tai työelämävalmennuksen vaikuttavuutta. Yksilöllinen ohjaus lisää nuorten turvallisuuden tunnetta ja saattaa poistaa turhia pelkoja työelämää ja työnantajia kohtaan. Ohjattu ja valvottu työharjoittelu tai työelämävalmennus takaa myös sen, että työharjoittelujaksojen pituudet pysyvät järkevinä. Todistus työharjoittelusta palautteineen ja arvioineen on tärkeää dokumenttia nuoren työkokemuksen kartoittamiseen.

Toinen kehitettävä asia nousi tutkimuksessa esiin, kun vertasin NUOTTI-hankkeen nuorien ammatillisen koulutuksen keskeyttämisprosenttia valtakunnalliseen tasoon. Kyselyyn vastanneista nuorista ammattikoulun oli jättänyt kesken peräti 46 %. Miksi nuoret ovat jättäneet ammattikoulutuksen kesken? Mitä tukitoimia nuoret tarvitsisivat koulutuksen aikana, jotta keskeyttämis ei tapahtuisi? Miten keskeyttäneet nuoret saataisiin takaisin opiskeluiden pariin keskeyttämäänsä oppilaitokseen? Yhteistyö eri palveluntarjoajien kesken vaatii koordinoitua ja verkostojen kehittämistä.

Tarvitsevatko nuoret jo ammatillisen koulutuksen aikana lisää yksilöllistä palveluohjauksen mallin mukaista tukea ja neuvontaa? Miten NUOTTI-hanke voisi osallistua ammattikoulutuksen keskeyttäneiden tai keskeyttämisaarassa olevien nuorten tukemiseen yhdessä oppilaitoksen tai muiden yhteistyötahojen kanssa?

NUOTTI-hanke tilasi tutkimukseni kehittämistoimintaa varten. Tutkimukseni tarkoitus oli saada nuorten näkökulma esiin hankkeen ohjauksen ja neuvonnan piloteista. Nuorten vastausprosentti kyselyyn oli hyvä (63,3 %). Nuorilla ei ollut valmiita kehittämisideoita hankkeen ohjaukseen ja neuvontaan. Uskon kuitenkin, että nuorten osallistaminen kyselyn avulla lisää heidän tietoisuuttaan vaikuttamisen mahdollisuuksista. Toivottavasti tämä tietoisuus nostaa esiin asioita ja ehkä ideoitakin, joita voidaan käyttää nuorten työllistymistä tukevien palvelujen kehittämiseen.

Prosessina opinnäytetyön tekeminen oli haastavaa. Aihe on varsin ajankohtainen, minkä vuoksi saatavissa olevaa tutkimustietoa ja yleensä tietomäärää oli todella vaikea rajata. Uppoutuminen työllisyyspolitiikkaan ja sitä kautta erilaisiin käytäntöihin lisäsi ammatillista osaamistani ja varmuutta työskennellä työvoimapolitiisessa ohjaavassa koulutuksessa. NUOTTI-hankkeen ohjaajien sekä omien työkavereiden tuki ja ohjaus oli prosessissa valtavan tärkeää. Hankkeen nuoriin tutustuminen lisäsi varmuutta siitä, että aion jatkaa työskentelyä nuorten parissa myös tulevaisuudessa.

Nuorten työttömyys ja syrjäytyminen herättävät paljon tunteita, joita pohdin yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden ja inhimillisyyden kautta. Lehdistä voi lukea päivittäin mielipidekirjoituksia, joissa yleistään liitetään nuoriin hyvin negatiivisia asioita. Nuorten käytöstä ja ulkonäköä arvostellaan usein kohtuuttomasti. Nuoriin kohdistuu odotuksia monelta taholta, jotka saattavat aiheuttaa nuorille paineita suoriutumisesta. Yksilö rakentaa kuvan itsestään peilaamalla itseään muihin ihmisiin. Aikuisten läsnäolo on tärkeää pienelle lapselle, mutta yhtä tärkeää se on myös aikuistuvalla nuorella. Nuorissa on yhteiskuntamme tulevaisuus. Nuoret tarvitsevat tukijaa, vierellä kulkijaa, ohjaajaa, kasvattajaa ja neuvojaa matkallaan kohti osallistuvaa kansalaisuutta.

LÄHTEET

Aaltola, J. & Valli, R. 2010. Ikkunoita tutkimusmetodeihin. 3. uudistettu ja täydennetty painos. Porvoo : WS Bookwell Oy.

Ahola, S.; Galli, L. & Ikonen, S. 2009. Koulutuksesta syrjäytymisen ehkäisy Varsinais-Suomessa, Osa 2: yhteenveto ja suositukset. Turku: Turun yliopisto. Saatavissa myös <http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/43498/ruse2009report01.pdf?sequence=1.pdf>

Alko 2003. Tutkittua tietoa nuorten alkoholinkäytöstä. Saatavissa [http://www.alko.fi/fi/E0AA9C5EFFA3E080C22572B300497C91/\\$File/Tutkittua_tietoa_nuorten_alkoholinkaytosta.pdf](http://www.alko.fi/fi/E0AA9C5EFFA3E080C22572B300497C91/$File/Tutkittua_tietoa_nuorten_alkoholinkaytosta.pdf)

Alkula, T.; Pöntinen, S. & Ylöstalo, P. 1994. Sosiaalitutkimuksen kuantitatiiviset menetelmät. Porvoo: WSOY:n graafiset laitokset.

Backman, A. 2010. Ammatillinen koulutus – erilaisen oppijan mahdollisuus vai mahdottomuus? Teoksessa Hämäläinen, J. & Nivala, E. (toim.) Sosiaalipedagoginen aikakauskirja. Kuopio: Kuopion kaupungin painatuskeskus, 69 – 97.

Elinkeinoelämän keskusliitto 18.3.2011. Viitattu 29.8.2011 http://www.ek.fi/ek/fi/ajankohtaista/tyoelaman_lyhyt_oppimaara_kouluihin-5834?comments=true

Eskola, J. & Suoranta, J. 2005. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 7. painos. Jyväskylä: Gummerus.

Eura 2007. Viitattu 3.10.2011. <https://www.eura2007.fi/rrtiepa/projekti.php?projektikoodi=S11242>

Fröjd, S.; Kaltiala-Heino, R.; Ranta, K. ; von der Pahlen, B. & Marttunen, M. 2009. Nuorten ahdistuneisuus ja päihteiden käyttö. Tietoa vanhemmille ja nuorten kanssa työskenteleville aikuisille. Jyväskylä: Gummerus. Saatavissa myös <http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/4f346481-ad88-43d7-8320-c5ddbfc057c1>

Heikkilä, T. 2008. Tilastollinen tutkimus. 7., uudistettu painos. Helsinki: Edita Prima Oy.

Helve, H. 2002. Arvot, muutos ja nuoret. Helsinki: Yliopistopaino.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2000. Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.

Hirsjärvi, S. ; Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Holopainen, M. & Pulkkinen, P. 2008. Tilastolliset menetelmät. 5., uudistettu painos. Helsinki: Wsoy

Hämäläinen, J. 1999. Johdatus sosiaalipedagogiikkaan. Kuopio: Kuopion yliopiston painatuskeskus.

Hämäläinen, J. 2010a. Sosiaalipedagogiikka teorian ja käytännön suhteena. Teoksessa Hämäläinen, J. & Nivala, E. (toim.) Sosiaalipedagoginen aikakauskirja. Kuopio: Kuopion kaupungin painatuskeskus, 5–11

Hämäläinen, J. 2010b. Nuorisokasvatuksen teoria sosiaalipedagogisessa kehyksessä. Teoksessa Nivala, E. & Saastamoinen, M. (toim.) Nuorisokasvatuksen teoria – perusteita ja puheenvuoroja. Toinen, uusittu painos. Nuorisotutkimusseura ry. Helsinki: Yliopistopaino, 169–200

Hämäläinen, J. & Kurki, L. 1997. Sosiaalipedagogiikka. Helsinki: WSOY.

Hänninen, K. 2007. Palveluohjaus. Asiakaslähtöistä täsmäpalvelua vauvasta vaariin. Viitattu 14.6.2011. <http://www.stakes.fi/verkkojulkaisut/raportit/R20-2007-VERKKO.pdf>

Jees.info 2011. Työharjoittelu ja työelämävalmennus. Viitattu 8.10.2011 <http://www.jeesi.info/NuorenOpas/tyo/tyoharjoittelu-ja-tyoelamavalmennus>

Kansaneläkelaitos 2011a. Työ- ja koulutuskokeilu. Viitattu 4.6.2011 <http://www.kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/160801115254EH?openDocument>

Kansaneläkelaitos 2011b. Työmarkkinatuki. Viitattu 12.6.2011 <http://www.kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/200701124346EH>

Kunnat.net 2011. Nuorten yhteiskuntatakuu. Viitattu 22.10.2011. <http://www.kunnat.net/fi/tietopankit/uutisia/2011/Sivut/Nuorten-yhteiskuntatakuu-ty%C3%B6ryhm%C3%A4-aloitti-ty%C3%B6ns%C3%A4.aspx>

Kuula, A. 2006. Tutkimusetiikka aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Tampere: Vastapaino.

Lahti, T. 2007. Ei edes työtön. Teoksessa Hänninen, S., Karjalainen, J. & Lehtelä, K-M. (toim.) Pääsy kielletty! Poiskäännyttämisen politiikka ja sosiaaliturva. Vaajakoski: Gummerus Kirjapaino Oy, 192 – 209.

Laki kuntouttavasta työtoiminnasta 189/2001. Viitattu 28.8.2011. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2001/20010189>

Linnossuo, O. 2004. Syrjäytymisestä selviytymiseen? Arviointitutkimus työttömien nuorten palveluohjauksesta. Helsinki: Edita Prima Oy.

Lämsä, A-L. 2009. Tuhat tarinaa lasten ja nuorten syrjäytymisestä. Lasten ja nuorten syrjäytyminen sosiaalihuollon asiakirjojen valossa. Saatavissa <http://herkules.oulu.fi/isbn9789514290213/isbn9789514290213.pdf>

Mesenet. 2011. Nettislangi-sanakirja. Viitattu 26.8.2011 <http://www.mesenet.org/smf/index.php?topic=1314.0>

Metsämuuronen, J. 2006. Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä. 3. uudistettu painos. Helsinki: Gummerus Oy.

Nivala, E. 2010a. Kansalaisuus nuorisokasvatuksen teorian jäsentäjänä. Teoksessa Nivala, E. & Saastamoinen, M. (toim.) Nuorisokasvatuksen teoria – perusteita ja puheenvuoroja. 2. uusittu painos. Helsinki: Yliopistopaino, 93–131.

Nivala, E. 2010b. 11. vuosikerta. Osallistuminen sosiaalipedagogisen toiminnan periaatteena. Teoksessa Hämäläinen, J. & Nivala, E. (toim.) Sosiaalipedagoginen aikakauskirja. Kuopio:Kuopion kaupungin painatuskeskus, 111–122.

Nummenmaa, L. 2009. Käyttäytymistieteiden tilastolliset menetelmät. Helsinki: Tammi.

NUOTTI – nuorten tukipalvelut verkossa. Viitattu 27.5.2011 <http://www.nuotti.info/>

Pietikäinen, R. 2007. Palveluiden väliin putoamisesta yhtenäisiin palvelupolkuihin? Tutkimusinventaari nuorten nivelvaiheen palveluja koskevista tutkimuksista. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, verkkojulkaisuja 13. Saatavissa <http://www.nuorisotutkimusseura.fi/julkaisuja/inventaari.pdf>

Pitkänen S., Aho S., Koponen H., Kylmäkoski M., Nieminen J. & Virjo I. 2007. Ryhtiä ja ruutia nuorten työvoimapalveluihin. Nuorten yhteiskuntatutkimuksen toteutumista ja tuloksia selvittävä tutkimus. Työministeriö. Saatavissa http://www.mol.fi/mol/fi/99_pdf/fi/06_tyoministerio/06_julkaisut/06_tutkimus/tpt333.pdf

Ranne, K. 2005. Sosiaalipedagogiikka koulutuksessa ja työelämän kehittämisessä. Teoksessa Ranne, K., Sankari, A., Rouhiainen-Valo, T. & Ruusunen, T. (toim.) Sosiaalipedagoginen ammatillisuus Madsenin kukasta toiminnan tulppaaniksi. Kokemäki: SPOY Satakunnan Painotuote Oy, 14 – 19.

Rantala, I. 2006. Nuorten syrjäytymistä ehkäisevät hankkeet Tampereen seudulla. Tampereen yliopisto, Ammattikasvatuksen tutkimus- ja koulutuskeskus. Viitattu 12.6.2011 http://www.tampere.fi/tiedostot/5gDszEzeF/nuorten_syrjaytymista_ehk_hankkeet.pdf

Raunio, K. 2006. Syrjäytyminen. Sosiaalityötä kiinnostavia näkökulmia. Helsinki: Gummerus Oy.

Salon kaupunki 2011. Viitattu 3.10.2011
<http://www.salo.fi/linkit/osallistuminenjaasiointi/ilmoitustaulu/16829.aspx>

Salon seudun aikuisopisto 2011. NUOTTI–Nuorten työllistymistä tukevien palvelujen kehittämishanke. Viitattu 2.5.2011
<http://www.sskky.fi/aikuisopisto/projektit/nuottinuortentyollistymistatukevienpalvelujenkehittamishanke/>

Savioja, H. 2007. Koulutekijät nuorten syrjäytymisriskiä selittämässä. Teoksessa Alatupa, S. (toim.) & Karppinen, K. & Keltikangas-Järvinen, L. & Savioja, H. Koulu, syrjäytyminen ja sosiaalinen pääoma – Löytyykö huono-osaisuuden syy koulusta vai oppilaasta? Raportteja 75. Helsinki: Edita Oy, 140–179. Saatavissa myös
<http://www.sitra.fi/julkaisut/raportti75.pdf?download=Lataa+pdf>

Seutunappi 2011. Viitattu 8.10.2011.
http://www.seutunappi.fi/opiskelusta_tyoelamaan/ei_opiskelupaikkaa/17_vuotta_tayttaneet/palkkatuetty_tyo

Silver, H. 2006. Encyclopedia of Sociology. Social Exclusion. Saatavissa
<http://www.brown.edu/Departments/Sociology/faculty/hsilver/documents/hsilver-social-exclusion-encyc.pdf>

Sorvoja, L. 2009. Palkkatyö onnen tuo? Tutkimus alle 25-vuotiaiden kouluttamattomien nuorten identiteetistä, arjesta ja suhteesta viranomaisiin. Saatavissa
https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/20042/URN_NBN_fi_jyu-200904281517.pdf?sequence=1

Sosiaali- ja terveysministeriö 2011. Kuntouttava työtoiminta. Viitattu 12.6.2011
http://www.stm.fi/sosiaali_ja_terveyspalvelut/sosiaalipalvelut/kuntoutus/kuntouttava_tyotoiminta

Sosiaaliportti 2011. Palveluohjauksen kehittäminen. Viitattu 12.6.2011.
http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/palveluohjaus/mita_on_palveluohjaus/

Suominen, S. & Tuominen, M. 2007. Palveluohjaus portti itsenäiseen elämään. Helsinki: Picaset Oy.

SuomiSanakirja 2011. Sivistyssanakirja. Viitattu 4.5.2011
<http://suomisanakirja.fi/ty%C3%B6tt%C3%B6myys>

Taloudellinen tiedotustoimisto 2011. Nuorten arvot ja elämä –tutkimus 2009. Viitattu 29.8.2011
<http://www.tat.fi/Tutkimukset/Nuorten-arvot-ja-elaamae>

Taloussanomat 18.4.2011. Nuori putoaa putkesta -lasku 1,2 miljoonaa. Viitattu 16.4.2011
<http://www.taloussanomat.fi/tyo-ja-koulutus/2011/04/18/nuori-putoaa-putkesta--lasku-12-miljoonaa/20115003/139>

Taskinen, S. (toim.) 2001. "Huono ennuste" Mitä on lasten ja nuorten syrjäytyminen? Helsinki: Stakesin monistamo.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2009. Mielenterveys- ja päihdehäiriöt yleisiä nuorilla aikuisilla. Viitattu 28.8.2011
http://www.ktl.fi/portal/suomi/julkaisut/kansanterveyslehti/lehdet_2008/nro_8_2008/mielenterveys-ja-paihdehairiot-yleisia-nuorilla-aikuisilla

Tilastokeskus 2009. Koulutustilastot. Tutkintoon johtavassa koulutuksessa keskeyttäminen sukupuolen ja koulutussektorin mukaan lukuvuonna 2008/2009. Viitattu 3.8.2011
http://www.stat.fi/til/kkesk/2009/kkesk_2009_2011-03-15_tie_001_fi.html

Tilastokeskus 2011a. Työtön, Viitattu 3.6.2011 <http://www.stat.fi/meta/kas/tyoton.html>

Tilastokeskus 2011b. Nuorisotyöttömyys. Viitattu 3.6.2011
<http://www.stat.fi/tup/verkkokoulu/data/tvt/05/02/index.html>

Tilastokeskus 2011c. Työvoimatutkimus, työttömyysasteet sukupuolen ja iän mukaan 2010/07 - 2011/07. Viitattu 3.8.2011 http://www.stat.fi/til/tyti/2011/07/tyti_2011_07_2011-08-23_tau_016_fi.html

Toikko, T. & Rantanen, T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy – Juvenes Print.

Työ- ja elinkeinoministeriö 2011a. Työvoimapolitiittiset toimenpiteet. Viitattu 4.10.2011 <http://www.tem.fi/index.phtml?s=2623>

Työ- ja elinkeinoministeriö 2011b. Tiedotteet:Työ. Nuorten yhteiskuntatakuu – työryhmä asetettu. Viitattu 7.10.2011 http://www.tem.fi/?89506_m=103777&s=2467

Työ- ja elinkeinotoimisto 2011a. Nuorten yhteiskuntatakuu. Viitattu 21.8.2011
http://www.mol.fi/toimistot/koillismaa/nuorten_%20yhteiskuntatakuu.pdf

Työ- ja elinkeinotoimisto. 2011b. Työkokeilu. Viitattu 22.8.2011
http://www.mol.fi/mol/fi/03_koulutus_ura/02_ammatinvalinta_urasuunnittelu/04_tutkimukset_ja_selvitykset/index.jsp

Työ- ja elinkeinotoimisto 2011c. Kuntoutussuunnittelu auttaa työllistymisessä ja koulutuksen haussa. Työkokeilu. Viitattu 4.6.2011
http://www.mol.fi/mol/fi/03_koulutus_ura/04_ammattillinen_kuntoutus/01_toimenpiteet/index.jsp

Työ- ja elinkeinotoimisto 2011d. Ohjaava koulutus. Viitattu 4.6.2011
http://www.mol.fi/koulutukset/browseCourses.html?locale=fi_FI&searchType=direct&courseId=627726&sortBy=profession&professionId=X7110&pageIndex=0

Työ- ja elinkeinotoimisto 2011e. Palkkatuetty työ. Viitattu 10.6.2011
http://www.mol.fi/mol/fi/90_tyonhakuinfo/02_tvt_tukena/05_palkkatuki/index.jsp

Työ- ja elinkeinotoimisto 2011f. Työharjoittelu. Viitattu 22.8.2011
http://www.mol.fi/mol/fi/00_tyonhakijat/01_tyonhaku_suomessa/07_tyoharjoittelu_ja_tyoelamavaImennustuki/index.jsp

Työllisyysportti 2011. Kuntouttava työtoiminta. Viitattu 12.6.2011
http://www.tyollisyysportti.fi/tyollisyyspalvelut/palvelukasitteet/kuntouttava_tyotoiminta/

Työministeriö 2010. Työharjoittelu ja työelämävalmennus. Viitattu 4.6.2011
http://www.mol.fi/mol/fi/99_pdf/fi/06_tyoministerio/06_julkaisut/05_esitteet/tme3009s_tyoharjoittelu.pdf

Uhinki, A. & Uhinki, R. (toim.) 2011. Anna nuorelle tulevaisuus – ettei kukaan syrjäydy. Turun lapsi- ja nuorisotutkimuskeskuksen julkaisuja 2 / 2011. Turun Yliopisto. Saatavissa
http://www.utu.fi/cyri/Anna_nuorelle_tulevaisuus_julkaisu.pdf

Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskus 2011. Varsinais-Suomen työllisyyskatsaus 8 / 2011. Viitattu 15.10.2011 <http://www2.te-keskus.fi/new/var/t-katsaus/2011/kats08.pdf>

Vehkalahti, K. 2008. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Helsinki: Tammi.

Vilka, H. 2005. Tutki ja kehitä. Helsinki: Otavan Kirjapaino Oy.

Webropol 2011. Datan analysointi- ja kyselytyökalu. Viitattu 15.10.2011
<http://w3.webropol.com/finland>

Tutkimuslupahakemus

Eeva Nuottasaari
Asiakkuusjohtaja
Salon seudun aikuisopisto
Venemestarinkatu 35
24240 SALO

TUTKIMUSLUPAHAKEMUS

NUOTTI – Nuorten työllistymistä tukevien palvelujen kehittämishanke - ohjaus ja neuvonta asiakasryhmän näkökulmasta

Anon lupaa tehdä opinnäytetyöni Salon seudun aikuisopiston koordinoimaan NUOTTI-hankkeeseen. Tarkoituksena on tehdä tutkimuksellinen opinnäytetyö, joka kohdistuu hankkeessa toteutettaviin ohjauksen ja neuvonnan pilotteihin. Kohderyhmänä on 40 nuorta, joiden mielipiteitä, toiveita ja kehittämisideoita minulla on tarkoitus kartoittaa.

Oma kiinnostukseni aiheeseen lähtee pitkästä työkokemuksesta erityislasten ja -nuorten parissa. Heille polku työllistymiseen saattaa olla todella vaikea. NUOTTI-hankkeessa kehitetään ja jalkautetaan tukitoimia työllistymisen tukemiseen. Nuorten oman äänen kuuluminen ja kuuleminen on tärkeää. Opinnäytetyöni tavoite on saavuttaa tämä ääni ja saattaa se hyödyntämään hankkeen kehittämistä.

Tavoitteenani on tehdä kyselytutkimus, jonka toteutan sähköisesti. Kyselylomakkeen teen perehdyttyäni ensin hankkeen pilotteihin ja niiden sisältöihin. Suunnittelen kysymykset niin, että nuori voi tuoda esiin mielipiteitään ja ideoitaan mahdollisimman monipuolisesti. Kysymystyyppit perustuvat asteikkoihin eli skaaloihin ja lisäksi jätän tilaa avoimille kysymyksille.

Nuorten motivaatiota lomakkeen täyttämiseen aion lisätä sillä, että se näyttää mahdollisimman helpolta täytettävältä. Myös lomakkeessa käytettävä kieli täytyy olla nuorille tuttua. Hankkeessa toimivat ohjaajat motivoivat omalta osaltaan nuoria kyselylomakkeen täyttöön ja muistuttelevat heitä asiasta tapaamiskäynneillä.

Tutkijan yhteystiedot:

Eeva Vuorio
Isotuvankatu 9
24260 SALO
050 – 356 6271
eeva.vuorio@students.tkuamk.fi

Sosionomin koulutusohjelma
Turun ammattikorkeakoulu/Hyvinvointipalvelut

Myönnän luvan tutkimukselle.

Salossa 15.3.2011

Eeva Nuottasaari

Kirje tutkimuksen kohderyhmälle

Hei!

Opiskelen Turun Ammattikorkeakoulussa sosionomiksi ja teen opinnäytetyöni NUOTTI-hankkeelle.

Tarkoitukseni on selvittää hankkeessa mukana olevien nuorten kokemuksia ja ajatuksia Nuotti-hankkeen ohjauksesta. Sinun mielipiteesi on tärkeä osa NUOTTI-hankkeen kehittämistä.

Laadin kyselylomakkeen, jonka voit täyttää helposti netissä. Kyselylomakkeella saat kertoa oman mielipiteesi ilman, että antamiasi vastauksia voidaan yhdistää Sinuun.

On todella tärkeää, että vastaat kyselyyn, jotta NUOTTI-hankkeen ohjausta voidaan kehittää. Kyselyyn vastaaminen tapahtuu kesäkuun aikana. Ohjeita kyselylomakkeen täyttöä varten saat minulta tai ohjaajiltasi.

Tässä vaiheessa tarvitsen puhelinnumerosi, jotta voin muistuttaa Sinua tekstiviestillä kyselylomakkeen täyttämisestä. Puhelinnumeroa en käytä muuhun tarkoitukseen ja poistan sen käytöstä heti, kun olen Sinut tavoittanut.

Suostun, että puhelinnumeroni annetaan Eeva Vuorille kyselylomakkeen muistutustekstiviestiä varten.

Salossa _____. 2011

Allekirjoitus ja nimenselvennys

Aurinkoisin Terveisin,
Eeva Vuorio
sosionomiopiskelija
p. 044 7704 653
eeva.vuorio@sskky.fi

Kyselylomake

1. Ikä vuosina

- ☐ 15 - 17
- ☐ 18 - 21
- ☐ 22 - 25
- ☐ yli 25

2. Sukupuoli

- ☐ Nainen
- ☐ Mies

Perhemuotosi:

3. Oletko

- ☐ Yksin asuva (myös solu- tai tukiasunto)
- ☐ Avio- tai avoliitossa, lapseton
- ☐ Avio- tai avoliitossa, lapsia
- ☐ Yksinhuoltaja
- ☐ Vanhempien / vanhemman / muun huoltajan luona asuva
- ☐ "Kimppakämpässä" ystävien tai sisarusten kanssa
- ☐ Muu perhemuoto, mikä?

Koulutus:

4. Oletko saanut peruskoulun päättötodistuksen?

- ☐ Kyllä
- ☐ En

5. Oletko ollut luokkamuotoisessa tai laaja-alaisessa erityisopetuksessa?

- ☐ Kyllä
- ☐ En

6. Minkä koulutuksen olet SUORITTANUT?

- ☐ Ammattikoulu
- ☐ Lukio
- ☐ Opisto / Ammattikorkeakoulu
- ☐ Korkeakoulu
- ☐ En mitään
- ☐ Muu, mikä?

7. Minkä koulutuksen olet JÄTTÄNYT KESKEN?

- ☐ Ammattikoulu
- ☐ Lukio
- ☐ Opisto / Ammattikorkeakoulu
- ☐ Korkeakoulu
- ☐ En mitään
- ☐ Muu, mikä?

Työkokemus:

8. Oletko ollut palkkatyössä?

☐ Kyllä ☐ En

9. Jos vastasit edelliseen kysymykseen KYLLÄ, niin mikä on työkokemuksesi palkkatyöstä?

- ☐ Alle 3 kk
☐ 3 kk - 1 vuosi
☐ 1 - 3 vuotta
☐ 3 - 5 vuotta
☐ Yli 5 vuotta

10. Oletko tällä hetkellä jossakin seuraavista:

- ☐ Työharjoittelussa
☐ Työkokeilussa
☐ Työelämävalmennuksessa
☐ Kuntouttavassa työtoiminnassa
☐ Ohjaavassa koulutuksessa
☐ Jokin muu, mikä?

Työllistyminen ja sen ongelmat:

11. Arvioi miten paljon omaa työn saantiasi vaikeuttavat seuraavat asiat.

	Täysin samaa mieltä	Osittain samaa mieltä	En osaa sanoa	Osittain eri mieltä	Täysin eri mieltä
En halua tehdä työtä	☐	☐	☐	☐	☐
Koulutuksen puute haittaa työnsaantiani	☐	☐	☐	☐	☐
Avoimia työpaikkoja on liian vähän	☐	☐	☐	☐	☐
En tiedä, miten töitä haetaan	☐	☐	☐	☐	☐
Työnantajat ovat liian vaativia	☐	☐	☐	☐	☐
Terveystilani haittaa työnsaantia	☐	☐	☐	☐	☐
En näe työntekoa kannattavaksi taloudellisesti	☐	☐	☐	☐	☐
Koen itseni huonoksi / osaamattomaksi työntekijäksi	☐	☐	☐	☐	☐
Työpaikan hakeminen pelottaa minua	☐	☐	☐	☐	☐
Työkokemuksen puute haittaa työn saantiani	☐	☐	☐	☐	☐
Työttömänä ei ole paha olla, jos toimeentulo on turvattu	☐	☐	☐	☐	☐
En halua tehdä vuorotöitä	☐	☐	☐	☐	☐
Käytän liikaa päihteitä, enkä pysty keskittymään työnhakuun tai opiskeluun	☐	☐	☐	☐	☐
En halua tehdä "pätkätöitä"	☐	☐	☐	☐	☐
Olen tottunut siihen, että töitä ei ole ja silti pärjään elämässäni	☐	☐	☐	☐	☐
Minulla on vain huonoja kokemuksia työnantajista	☐	☐	☐	☐	☐

12. Uskotko, että tulet saamaan pysyvän työpaikan kolmen (3) vuoden kuluessa?

☐ Kyllä ☐ En

13. Tiedätkö, onko ÄITISI ollut viimeisen kahden vuoden aikana työttömänä yli 3 kk jaksoa?

- ☐ Kyllä
☐ Ei
☐ En osaa sanoa

14. Tiedätkö, onko ISÄSI ollut viimeisen kahden vuoden aikana työttömänä yli 3 kk jaksoa?

- ☐ Kyllä
☐ Ei
☐ En osaa sanoa

NUOTTI-hanke:

15. Miksi lähdit mukaan NUOTTI-hankkeeseen?

- ☐ Ilmoittauduin itsenäisesti
☐ Kaverit suosittelevat ilmoittautumista
☐ Vanhempien toiveesta
☐ Sain lähetteen NUOTTI-hankkeeseen. Lähettävä taho:

16. Arvioi NUOTTI-hankkeen yksilöllistä ohjausta / toimintaa.

	Täysin samaa mieltä	Osittain samaa mieltä	En osaa sanoa	Osittain eri mieltä	Täysin eri mieltä
Henkilökohtaista ohjausta on tarjottu riittävästi	☐	☐	☐	☐	☐
Ohjaukseen on helppo mennä	☐	☐	☐	☐	☐
Ohjaus on vahvistanut käsitystäni siitä, mille alalle tai millaisiin töihin voisin sijoittua	☐	☐	☐	☐	☐
NUOTTI-hankkeesta on ollut minulle hyötyä	☐	☐	☐	☐	☐
Ohjaajille on helppo puhua omista asioista	☐	☐	☐	☐	☐
Ohjauksen kautta olen oppinut uusia asioita itsestäni	☐	☐	☐	☐	☐
Ohjaus on lisännyt motivaatiotani	☐	☐	☐	☐	☐
NUOTTI-hankkeen kautta olen saanut apua myös muuhun kuin työllistymiseen	☐	☐	☐	☐	☐
Minua on kuunneltu ja mielipiteitäni arvostettu	☐	☐	☐	☐	☐
Suosittelisin NUOTTI-hanketta myös kavereilleni	☐	☐	☐	☐	☐
Sain etukäteen tarpeeksi tietoa NUOTTI-hankkeesta	☐	☐	☐	☐	☐
NUOTTI-hankkeen ohjaajat osaavat auttaa minua ongelmistani	☐	☐	☐	☐	☐
Uskon, että ohjaus auttaa minua työllistymisessä	☐	☐	☐	☐	☐

17. Kerro vapaasti, mitä toivoisit NUOTTI-hankkeelta? Miten itse kehittäisit NUOTTI-hankkeen yksilöllistä ohjausta?

Haastattelukysymykset

- Onko NUOTTI-hankkeen yksilöohjaus lisännyt motivaatiasi, jos on, niin miten?
- Uskotko, että ohjaus auttaa sinua työllistymisessä?
- Onko avoimia työpaikkoja mielestäsi liian vähän?
- Vaikuttaako terveydentilasi työnsaantiin?
- En halua tehdä töitä, pitääkö tämä väittämä paikkansa?
- Pärjään elämässä, vaikka töitä ei ole, pitääkö väittämä paikkansa?
- Oletko saanut konkreettista apua työllistymiseesi?
- Mikä on mielestäsi suurin este työllistymiseesi?
- Mitä kehittämissuhteita sinulla on NUOTTI-hankkeen ohjaukseen ja neuvontaan?